

Provođenje međupredmetnog povezivanja glazbene kulture i drugih predmeta u razrednoj i predmetnoj nastavi

Vodopić, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:346959>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ GLAZBENA PEDAGOGIJA

IVAN VODOPIĆ

**PROVOĐENJE MEĐUPREDMETNOG
POVEZIVANJA GLAZBENE KULTURE I
DRUGIH PREDMETA U RAZREDNOJ I
PREDMETNOJ NASTAVI**

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Jasna Šulentić Begić

Sumentor:

doc. dr. sc. Amir Begić

Osijek, 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI DIO.....	3
2.1. MEĐUPREDMETNO POVEZIVANJE.....	3
2.2. MEĐUPREDMETNO POVEZIVANJE U KONTEKSTU HRVATSKOG ODGOJNO- OBRAZOVNOG SUSTAVA	4
2.2.1. Pregled dosadašnjih istraživanja i literature međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi u Republici Hrvatskoj	11
2.3. MEĐUPREDMETNO POVEZIVANJE U KONTEKSTU EUROPE I SVIJETA	14
2.3.1. Pregled dosadašnjih istraživanja i literature međupredmetnog povezivanja nastave glazbe i drugih predmeta u osnovnoj školi u Europi i svijetu.....	15
3. EMPIRIJSKI DIO	19
3.1. ODREĐENJE PROBLEMA ISTRAŽIVANJA.....	19
3.1.1 Istraživačke hipoteze.....	19
3.2. PROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA.....	20
3.2.1. Način provođenja istraživanja.....	20
3.2.2. Uzorak.....	20
3.2.3. Postupak i instrument.....	22
3.3. REZULTATI I RASPRAVA	22
4. ZAKLJUČAK	38
5. LITERATURA.....	40
6. PRILOZI.....	43
6.1. ANKETNI UPITNIK	43

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja IVAN VODOPIĆ potvrđujem da je moj DIPLOMSKI rad
pod naslovom PROVOĐENJE MEĐUPREDMETNOG POVEZIVANJA GLAZBENE KULTURE I
DRUGIH PREDMETA U RAZREDNOJ I PREDMETNOJ NASTAVI te mentorstvom
IZV. PROF. DR. SC. JASNE ŠULENTIĆ BEGIĆ

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, 7. srpnja 2021.

Potpis

Sažetak

Provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u razrednoj i predmetnoj nastavi

Nastava koja učenicima daje široki spektar mogućnosti za postizanje boljeg razumijevanja nastavnih sadržaja i pristup nastavnom sadržaju sa šireg aspekta je integrirana (interdisciplinarna) nastava. Takav suvremeni odgojno-obrazovni pristup postaje zahtjev nastave svakog pojedinog nastavnog predmeta. Nastava glazbe pruža mnoštvo mogućnosti pri međupredmetnom povezivanju koje je ostvarivo u razrednoj nastavi, ali i u predmetnoj nastavi Glazbene kulture. U okviru ovog rada provedeno je istraživanje na uzorku od 67 učitelja razredne nastave i učitelja predmetne nastave Glazbene kulture na razini Vukovarsko-srijemske županije, Osječko-baranjske županije te Virovitičko-podravske županije. Anonimnim anketnim upitnikom ispitana su mišljenja učitelja o provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi te je utvrđeno u kojoj se mjeri provodi povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi. Rezultati su pokazali kako učitelji predmetne nastave Glazbene kulture i učiteljice razredne nastave u značajnoj mjeri provode međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta, većina to čini najmanje jedanput tjedno koristeći pri tomu različite vrste glazbe. Povezivanje se podjednako provodi u svim razredima i s velikim brojem predmeta, a naglasak je na slušanju, pjevanju i glazbenim igrama/pokretu i plesu uz glazbu. Također, povezivanje se provodi podjednako tijekom svih dijelova nastavnog sata i služi kao motivacija, za bolje razumijevanje sadržaja, sredstvo za opuštanje i sl. Učitelji su mišljenja kako međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta pozitivno utječe na motivaciju učenika, čini nastavu zanimljivijom, nije zahtjevno za izvođenje, može se provoditi na različite načine, smanjuje stres kod učenika, potiče njihovu kreativnost i omogućava lakše prenošenje znanja. Očekuje se kako će rezultati ovog istraživanja doprinijeti napretku u planiranju i provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi.

Ključne riječi: nastava Glazbene kulture, međupredmetno i predmetno povezivanje, interdisciplinarnost, nastavni sadržaji.

Abstract

Implementation of interdisciplinary connection of Music Culture and other subjects in primary education and subject teaching

Teaching that gives students a wide range of opportunities to achieve a better understanding of teaching content and access to teaching content from a broader perspective is integrated (interdisciplinary) teaching. Such a modern educational approach becomes a requirement for teaching each individual subject. Music teaching provides a multitude of opportunities for interdisciplinary connections that are achievable in the primary education, but also in the subject teaching of Music Culture. As part of this paper, a study was conducted on a sample of 67 primary school teachers and subject teachers of Music Culture in the area of Vukovar-Srijem County, Osijek-Baranja County and Virovitica-Podravina County. An anonymous questionnaire examined the opinions of teachers on the implementation of interdisciplinary connections between Music Culture and other subjects in primary school and determined the extent to which the connection between Music Culture and other subjects in primary school is carried out. The results showed that Music Culture subject teachers and primary education teachers implement interdisciplinary connections between Music Culture and other subjects to a significant extent, most of them doing so at least once a week using different types of music. The connection is carried out equally in all classes and with a large number of subjects, and the emphasis is on listening, singing and musical games / movement and dancing to music. Also, the connection is carried out equally during all parts of the lesson and serves as a motivation, for a better understanding of the content, a means of relaxation etc. Teachers are of the opinion that the interdisciplinary connection of Music Culture and other subjects has a positive effect on student motivation, they think it makes teaching more interesting, not demanding to perform, that it can be conducted in different ways, reduces stress in students, encourages their creativity and facilitates knowledge transfer. It is expected that the findings of this research will contribute to the progress in planning and implementing the interdisciplinary connection of Music Culture and other subjects in primary school.

Keywords: Music Culture teaching, interdisciplinary and subject connection, interdisciplinarity, teaching contents.

1. UVOD

Zajednička karakteristika svih „novih“ oblika poučavanja je utjecati na učenike da razmišljaju o onome što uče te da stečeno znanje, što je moguće opsežnije, iskoriste u svakodnevnom životu. Obrazovni proces mora voditi razumijevanju onoga što se poučava, a ne pasivnom stjecanju znanja. Najprimjenjivije znanje je ono koje je stečeno osobnim, kognitivnim naporom učenika ili ako je ono stečeno putem učenikovog iskustva. Jedino tako učenikovo znanje postaje primjenjivo u širem društvenom kontekstu, a ne samo onom primarnom, školskom kontekstu (Tomljenović i Novaković, 2012). Svim navedenim osobinama odgovara upravo struktura međupredmetnog poučavanja koja nameće primjenu specifičnih nastavnih strategija. Takve strategije aktivno pristupaju nastavnom sadržaju, uspostavljaju korelacijski odnos s drugim školskim predmetima, zahtijevaju timski rad učitelja odnosno zahtijevaju veći angažman učitelja i učenika (Tomljenović i Novaković, 2012). Sve navedene osobine nikako ne predstavljaju odbojnost nego, naprotiv, izazov koji svakom sudioniku nastavnog procesa poučavanje predstavlja na zanimljiv način i potiče želju za stalnim istraživanjem i napretkom. I Fogarty (1995 prema Cosenza, 2005) slaže se s navedenom tvrdnjom te dodaje kako timski pristup često dovodi do uzbudljivih i neočekivanih rezultata u kreativnom i inovativnom smislu osmišljavanja i provedbe nastave.

Uloga nastavnika je održati pozornost učenika tijekom nastavnog sata, naglasiti važnost predmeta kojeg poučavaju te graditi pouzdanje u sposobnosti svakog pojedinog učenika što često predstavlja zahtjev posebno kada je riječ o današnjim generacijama učenika. Glazba, kao auditivna umjetnost, jedna je od važnijih faktora koji utječu na motivaciju učenika. „Motiviranje učenika za nastavu obuhvaća sve što (izvana ili iznutra) potiče na učenje, usmjerava ga, određuje mu intenzitet, trajanje i kakvoću” (Marentič Požarnik, 2000 prema Trškan, 2006: 19). Opuštanje i kraći odmor uz glazbu čest je oblik motivacijskih tehnika. Ovoj motivacijskoj tehnici moguće je dodati vježbe disanja ili vježbe kretanja (npr. pokreti rukama, mijenjanje rasporeda sjedenja i sl.) te se mogu koristiti na početku nastavnog sata, kao priprema za nastavni sat, ili prije izvršavanja zahtjevnijih zadataka (Trškan, 2006).

Glazba pomaže pri stvaranju posebnog raspoloženja učenika (Urbanc, 1991 prema Trškan, 2006). Upotreba glazbe u školi najčešće je u obliku zvučne pozadine prije početka sata ili za vrijeme odmora. Također, glazbu koristimo kao dodatak vježbama opuštanja

pogotovo kada je riječ o samom početku nastavnog sata, kao sredstvo opuštanja napetosti prije ocjenjivanja ili kao pozadina pri čitanju ili slušanju izvornih tekstova (Dryden i Vos, 2001 prema Trškan, 2006). Osim spomenutih načina upotrebe glazbe kao zvučne pozadine, ističe se i pozadinska upotreba glazbe pri obradi novih nastavnih sadržaja (Dhority, 1992 prema Trškan, 2006). „Nastavnici mogu izabrati posebnu glazbu za ponavljanje nastavnog gradiva, te kao motivaciju za novo nastavno gradivo (klasična, narodna, popularna glazba ...), a posebnu glazbu tijekom obrađivanja nastavnog gradiva (npr. klasična glazba 19. stoljeća kako bi se privukla pozornost učenika ili barokna glazba za sustavno izlaganje nastavnog gradiva), dok prilikom vježbanja i aktivnog sudjelovanja učenika mogu koristiti posebnu glazbu u kombinaciji s čitanjem teksta ili odgovaranjem na pitanja (individualno, u parovima ili svi učenici). Isto tako se u nastavi mogu koristiti narodni plesovi i pjevanje narodnih ili sličnih pjesama“ (Dhority, 1992 prema Trškan, 2006: 21).

U okviru ovog rada provedeno je istraživanje na uzorku od 67 učitelja razredne nastave i učitelja predmetne nastave Glazbene kulture na razini Vukovarsko-srijemske županije, Osječko-baranjske županije te Virovitičko-podravske županije. Anonimnim anketnim upitnikom ispitana su mišljenja učitelja o provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi te je utvrđeno u kojoj se mjeri provodi povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi. Pri analizi dobivenih podataka služili smo se kvantitativnom i kvalitativnom analizom te smo došli do cjelovite interpretacije prikupljenih podataka i tako prikazali ne/slaganje s unaprijed postavljenim hipotezama.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. MEĐUPREDMETNO POVEZIVANJE

Integrirana nastava (korelacijska, projektna ili tematska) u mnogo segmenata učinkovitija je od tradicionalnih, ustaljenih načina poučavanja. Takva integrirana nastava izravno uključuje učenika u proces učenja tako da svaki pojedini učenik pristupi problemu (sadržaju) iz perspektive različitih područja odnosno različitih disciplina uz aktivno sudjelovanje u svim dijelovima nastavnog procesa. Takvim poučavanjem učenici stječu znanja koja su primjenjiva u raznim životnim situacijama i traju duže od znanja koja su stečena tradicionalnim načinima poučavanja. Nastava mora biti organizirana tako da za učenike stvara pozitivno ozračje i uključuje više osjetila kako bi učenici nastavnim sadržajima pristupili samostalno, odgovorno i bili usmjereni na sam nastavni sadržaj. Osim kognitivnih dijelova, u nastavni proces svaki učenik treba uključiti i motoriku koja predstavlja neizostavan čimbenik koji potiče praktičan i kreativan rad te učenicima omogućuje razvoj svijesti o osobnim preferencijama i interesima i potiče na verbalno i neverbalno izražavanje (Tomljenović i Novaković, 2012). Osim spomenutih prednosti interdisciplinarnog pristupa ističe se i razmišljanje Cosenzea (2005) koji navodi kako će djeca, nakon spoznavanja činjenica, brojki i informacija iz različitih predmetnih područja u okviru jedinstvenog gledišta, zaključivati i generalizirati informacije naučene u jednom predmetnom području kako bi stekli razumijevanje u drugom predmetnom području i obrnuto (Bresler, 1995 prema Cosenza, 2005). Zaključujemo kako će svaki učenik iskoristiti znanja stečena unutar jednog predmetnog područja i iz tog, stečenog znanja, iskoristiti sve prednosti kako bi informacije iz drugog predmetnog područja usvojio na brži i trajniji način.

Prema Arredondo i Rucinski (1998 prema Cosenza, 2005) prednosti integrirane nastave ističu i ravnatelji škola koji otkrivaju da neka područja koja su učenicima manje zanimljiva ili „tehnološki višak“ postaju zanimljivija jer ih učenici usvajaju na suvremeniji način.

Zbog dinamične i praktične prirode, nastava umjetničkih predmeta dobra je polazišna točka pri organizaciji integrirane nastave jer svojim „univerzalnim jezikom“ lako odgovara sadržajima drugih nastavnih predmeta te kao takva nudi veliku mogućnost za ostvarenje suvremenih oblika nastave (Tacol, 2003 prema Tomljenović i Novaković, 2012).

Projektna metoda danas predstavlja važan oblik integrirane nastave, a njezinu teorijsku osnovu utemeljio je J. Dewey. Daljnji razvitak metode razvijali su W. H. Kilpatrick i E. Collings naglašavajući važnost iskustvenog učenja u stvarnom životnom okruženju i vrijednost znanja koja učenik stječe putem individualnih područja interesa i osobnosti. Učenici trebaju biti u središtu nastavnog procesa kako bi njihovo osobno iskustvo bilo dovoljan poticaj za daljnji napredak (Špoljar, 2004 prema Tomljenović i Novaković, 2012). Projektna metoda izravna je reakcija na tradicionalnu frontalnu nastavu koju karakterizira stroga podjela na nastavne predmete. Novom, projektnom metodom školski predmeti se ujedinjuju kroz teme ili probleme koje učenici sami odabiru ovisno o njihovim interesima, osobinama, mogućnostima, dostupnim informacijama, te samostalno određuju zahtjevnost i tempo napretka (Tomljenović i Novaković, 2012).

2.2. MEĐUPREDMETNO POVEZIVANJE U KONTEKSTU HRVATSKOG ODGOJNO-OBRAZOVNOG SUSTAVA

Krajem 19. stoljeća različiti autori govore o oblicima integrirane nastave. Međutim, svima im je zajedničko naglašavanje potrebe da učenik aktivno sudjeluje u stjecanju osobnih znanja i vještina kako bi što više bio povezan sa životnom stvarnošću. Neki od prvih autora koji govore o ovom, tada novom obliku nastave, su mahom filozofi i pedagozi poput J. H. Pestalozzija, F. Froebela, J. F. Herbarta i dr. (Čudina-Obradović, 2009 prema Tomljenović i Novaković, 2012). Tijekom 1960.-ih i 1970.-ih strani autori postaju svjesni nedostataka frontalne nastave te se okreću proučavanjem novih metoda poučavanja koje su tada bile u duhu konstruktivizma¹. U kontekstu odgojno-obrazovnog sustava, konstruktivizam predstavlja način razmišljanja o spoznajama na kojima se temelji određena metoda poučavanja (Daugiamas, 1998 prema Tomljenović i Novaković, 2012). Obris konstruktivističke teorije pronalazimo u teorijama velikih pedagoga J. Piageta i L. Vigotskog koji učenje tumače kao aktivno iskustvo koje se događa u neposrednoj socijalnoj okolini (Reich, 2006 prema Tomljenović i Novaković, 2012). Uloga učitelja u konstruktivizmu nije prijenos znanja nego pružanje savjeta, podrške i poticanje na samostalnu aktivnost koja

¹Pojam konstruktivizam odnosi se na teorije znanja i teorije učenja kojima je temelj pretpostavka da je znanje ljudski konstrukt razvijen za rješavanje određenog problema. *Erf-est.org*. Preuzeto s: <https://hr.erf-est.org/3105-constructo.html>, 20.4.2021.

rezultira nadogradnjom postojećih znanja. Prema načelima konstruktivizma sve su metode poučavanja dobre dok potiču aktivne procese učenja uzimajući u obzir različite aspekte razmatranja problema i potrebu za različitim oblicima nastave temeljenim na iskustvenom učenju (Tomljenović i Novaković, 2012).

Povezivanje nastavnog sadržaja obilježje je suvremene nastave te sve više predstavlja neizostavno područje pri izradi nastavnog plana i programa, kako u stranim zemljama, tako i u Hrvatskoj. Kada govorimo o nastavi Glazbene kulture, razvoj načina poučavanja, samim time i integriranog oblika poučavanja, pojačano se počeo odvijati od školske godine 2006./07. kada na snagu stupa otvoreni model. „Otvoreni model nastave glazbe postao je zadani model prema kojem se ostvaruje nastava glazbe u osnovnim školama. Središnju aktivnost otvorenog modela predstavlja slušanje glazbe... Višegodišnja primjena *integrativnog modela* ima za posljedicu da se učitelji teško odlučuju na promjene u nastavnom procesu koje im omogućuje otvoreni model nastave glazbe te na štetu učenika izvode nastavu i dalje prema integrativnom modelu. Za razliku od integrativnog modela za koji možemo reći da je svaštarski model - od svega po malo - otvoreni model daje mogućnost nastavi glazbe da se ostvaruje njezina osnovna uloga, a to je uvođenje učenika u glazbenu kulturu“ (Šulentić Begić, 2010: 1, 2).

Prema *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* iz 2006. godine „predlaže se predmetno i međupredmetno povezivanje sadržaja na horizontalnoj i vertikalnoj² razini te se potiče redovita i trajna suradnja nastavnika u obliku rasprava o povezanosti odgojno-obrazovnih sadržaja s drugim odgojno-obrazovnim područjima i/ili predmetima“ (Šulentić Begić i Begić, 2013: 242).

Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije (MZO, 2019a) u Republici Hrvatskoj iz 2019. godine također stavlja naglasak na integriranu nastavu navodeći kako postoji čvrsta povezanost između nastave glazbe i ostalih polja umjetnosti te da je poželjna korelacija s ostalim predmetima, područjima

²„Horizontalna povezanost nastavnog sadržaja podrazumijeva povezanost sadržaja različitih nastavnih predmeta na nivou jednog razreda. Pod *vertikalnom* se podrazumijeva međusobno povezivanje sadržaja na nivou više razreda. *Vertikalnu* povezanost možemo ih pratiti u dva pravca. Npr., povezanost sadržaja u okviru jednog nastavnog predmeta, ali kroz više razreda (npr. jedan sadržaj i orijentacija u okviru jednog nastavnog predmeta, kao što je, na primjer, povezivanje prirode i društva kroz četiri razreda). Drugi pravac se sastoji u povezivanju istih sadržaja koji se javljaju u više nastavnih predmeta više razreda (npr. orijentacija se najprije obrađuje u okviru nastavnog plana prirode i društva od prvog do četvrtog razreda, a nakon toga u nastavi geografije od petog do osmog razreda)“ (Šulentić Begić i Begić, 2013: 242).

i međupredmetnim temama. Također, prema spomenutom kurikulumu nastava glazbe unaprjeđuje učenikov estetski razvoj, potiče kreativnost učenika, razvija interese i glazbene sposobnosti, razvija svijest o očuvanju povijesno-kulturne baštine i pruža učeniku znanje za život u suvremenom, multikulturalnom, svijetu.

Prema *Kurikulumu za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*, navode se područja povezanosti svakog školskog predmeta s drugim predmetima i međupredmetnim temama (MZO, 2019a). Za *Hrvatski jezik* stavlja se naglasak na osnovni jezik poučavanja i učenje na kojem se svi učenici (koji se školuju u hrvatskim školama) obrazuju. Hrvatski jezik usko je povezan sa stranim jezicima jer kao dio jezično-komunikacijskog kurikuluma stvara nužno ovladavanje za bolje razumijevanje i učenje stranih jezika. „Učenjem hrvatskoga jezika i ovladavanjem jezičnim zakonitostima i jezičnim kompetencijama, osobito čitalačkom, ostvaruje se poveznica s matematičkim područjem u svim domenama područja nacionalnoga kurikuluma“ (MZO, 2019b: 286).

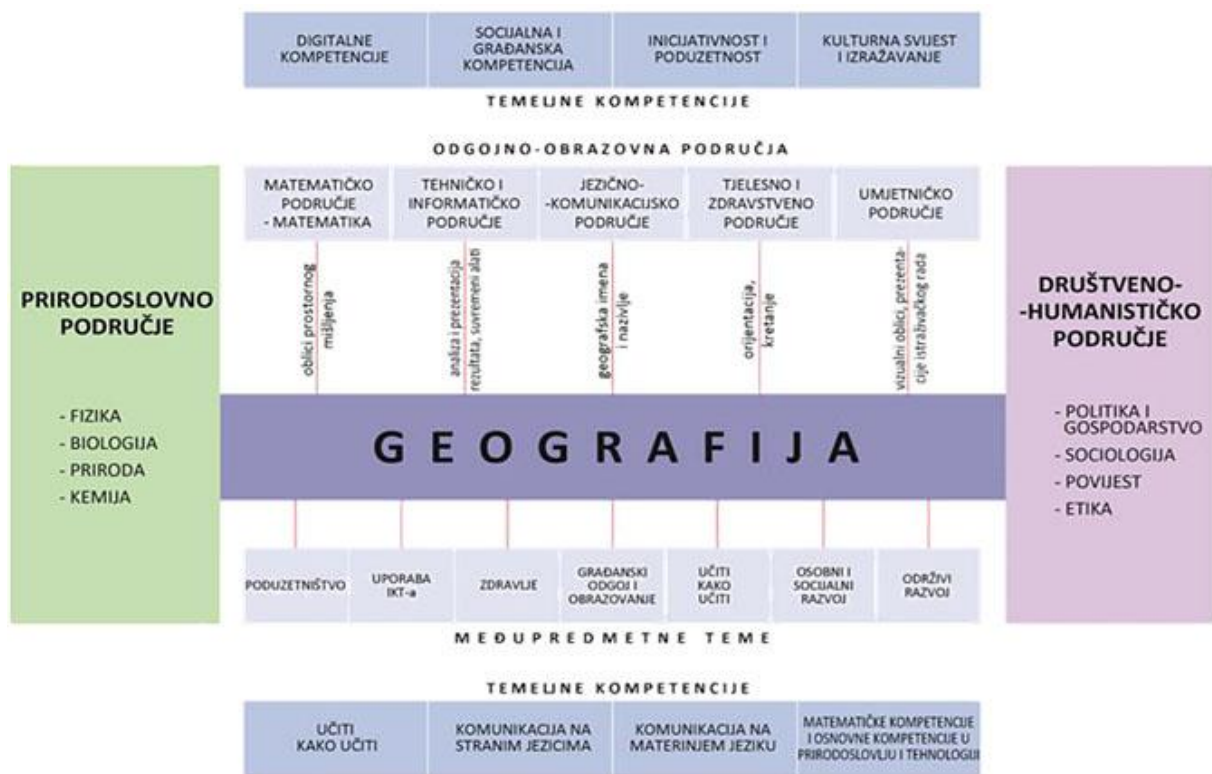
Nastavni predmet *Katolički vjeronauk* ističe se svojom posebnošću da religiozne i religijske činjenice čita svojim duhovnim očima i religioznim jezikom. Utjecaj religije (osobito kršćanstva) na razvoj opće i nacionalne kulture te na konkretan život pojedinca i zajednice vrlo je izražen te je očita povezanost s gotovo svim područjima znanja. „Interdisciplinarna isprepletenost i povezanost Katoličkoga vjeronauka s drugim odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i ostalim nastavnim predmetima omogućava promicanje temeljnih kompetencija i vrijednosti kurikuluma, pridonosi cjelovitom odgoju učenika i razvoju njegovih generičkih i drugih kompetencija, osobito njegove osobne izgradnje i razvoja, njegove individualne i društvene odgovornosti te građanskih kompetencija te daje vlastiti prilog poticanju motivacije i aktivne suradnje i razvoju kritičkoga i stvaralačkoga mišljenja. Katolički vjeronauk ostvaruje međupredmetnu povezanost s različitim nastavnim predmetima, osobito sa sadržajima hrvatskoga jezika i književnosti, kao i likovnoga, glazbenoga, povijesnoga, zemljopisnoga i drugih područja odgoja i obrazovanja“ (MZO, 2019c: 113).

Nastavni predmet *Povijest* povezan je s drugim predmetima na nekoliko razina ostvarivanjem srodnih ciljeva, ishoda i sadržaja te razvojem temeljnih kompetencija. Prema kurikulumu za nastavni predmet *Povijest* za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj navode se predmeti s kojim je nastavni predmet *Povijest* povezana, ti predmeti su: Hrvatski

jezik, strani jezici, Geografija, Matematika, Informatika, Glazbena i Likovna kultura. Pri povezanosti s nastavnim predmetom Glazbena kultura navodi se „...proučavanje glazbe u širem povijesnom i kulturnom kontekstu“ (MZO, 2019d: 93).

Likovna kultura kao nastavni predmet svrstan u umjetničko i društveno-humanističko odgojno-obrazovno područje, sadržajima svojih ishoda predstavlja sadržajnu, strukturnu i tematsku korelaciju sa svim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama. Povezanost s Matematikom predviđa se pri proučavanju matematičkih principa, geometrijskih odnosa u umjetničkim djelima. Primjenom likovnog/vizualnog jezika povezuje se s Informatikom. Pri susretu s različitim kulturno-umjetničkim nasljeđem drugih kultura kod učenika se razvija pozitivan stav prema individualnim razlikama, uklanjaju predrasude i diskriminacija te razvija učenikov građanski odgoj i obrazovanje (MZO, 2019e).

Geografija svojim područjima tijesno povezuje prirodno i društveno područje interdisciplinarnih znanosti. Također, doprinosi razvoju kritičkog mišljenja te osobnom i socijalnom razvoju učenika. Posebnost nastavnog predmeta Geografija odražava se u tome što jedina nudi povezanost sa svim područjima kurikulumu te doprinosi ostvarenju odgojno-obrazovnih očekivanja svih međupredmetnih tema. Za povezanost s umjetničkim područjima u kurikulumu za nastavni predmet Geografija stoji sljedeće: „Izrada grafičkih prikaza i tematskih karata te različiti vizualni oblici prezentiranja istraživačkoga rada povezuju Geografiju s umjetničkim područjem“ (MZO, 2019f: 127).

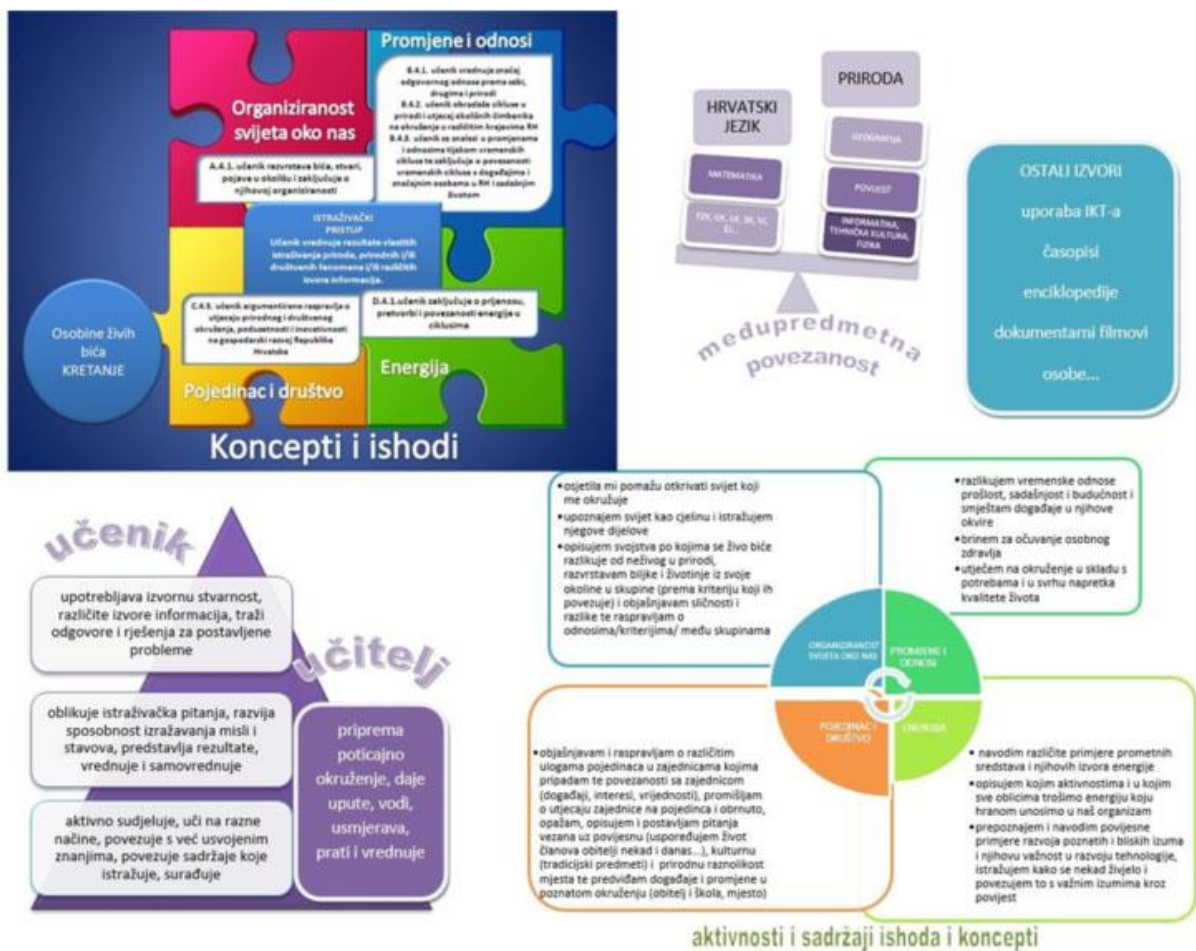
Slika 1. Povezanost Geografije s odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i nastavnim predmetima (MZO, 2019f: 128)

Njemački jezik povezan je sa svim dijelovima kurikuluma na svim razinama obrazovanja kao dio jezično-komunikacijskog područja. Prema prirodi sadržaja nastavni predmet *Njemački jezik* ostvaruje povezanost u sljedećim područjima: jezično-komunikacijskim, društveno-humanističkim, umjetničkim, prirodoslovnim, tehničkim, informatičkim, matematičkim te tjelesnim i zdravstvenim područjem (MZO, 2019g).

U kurikulumu za nastavni predmet *Fizika* za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj stoji sljedeće: „Fizika kao dio prirodoslovnog područja kurikuluma stvara poveznice s Prirodom i društvom, Prirodom, Tehničkom kulturom, Kemijom, Biologijom i Geografijom u vertikalnom i horizontalnom povezivanju nastavnih sadržaja na razini domena područja i domena samih nastavnih predmeta koje omogućuju pristup zajedničkim konceptima: energije i zakona očuvanja energije, gibanja, čestične građe tvari i međudjelovanja“. Najvišu razinu korelacije *Fizika* ostvaruje s matematičkim područjima dok za povezanost s umjetničkim područjima ne pronalazimo sadržaj (MZO, 2019h: 87)

Tjelesna i zdravstvena kultura usko je povezana s dva područja, onim društveno humanističkim i umjetničko odgojno-obrazovnim područjem. „Ishodi TZK poprimaju mnogobrojne mogućnosti povezivanja s ostalim nastavnim predmetima. Kineziološke motoričke aktivnosti mogu biti poticaj za rješavanje likovnih problema u učenju i poučavanju Likovne kulture, za usvajanje spoznaja iz Matematike, Fizike, Tehničke kulture s jedne strane, a Biologije i Kemije s druge strane, proširuje se opće znanje koje se odnosi na tijelo, prostor, gibanje itd“ (MZO, 2019i: 82) Očita povezanost Tjelesne i zdravstvene kulture s ostalim predmetima jasno se ističe u Kurikulumu za nastavni predmet Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj: „Vrijednost povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama prepoznali su svi odgojno-obrazovni sustavi svijeta u kojima su uvedene kurikularne promjene. Ovoj činjenici treba pridodati veliki značaj u primjenjivosti u svakodnevnom življenju. Pregledne analize iz svijeta pokazuju da svakodnevna primjena povezanosti s drugim predmetima i međupredmetnim temama izravno utječe na planiranje, programiranje i provedbu nastavnoga procesa u TZK. Ostvarivanjem generičkih kompetencija na svim razinama omogućava se nesmetani rad i obrazovanje u 21. stoljeću osobama s aktivnim stilovima života“ (MZO, 2019i: 82)

Za nastavni predmet *Priroda i društvo* možemo utvrditi povezanost s različitim odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i ostalim nastavnim predmetima. Ističe se povezanost s matematičkim područjem, Hrvatskim jezikom, stranim jezicima te predmetima umjetničkog područja i tjelesno-zdravstvenog područja. Brojne mogućnosti povezivanja s ostalim predmetima prikazuje *Slika 2* (MZO, 2019j).

Slika 2. Primjer konceptualne povezanosti i ostvarivosti odgojno-obrazovnih ishoda u 4. razredu (MZO, 2019j: 46)

Nastavni predmet *Biologija*, svojom prirodoslovnom karakteristikom, usko je povezan sa spoznajama kemije, fizike i geografije. Također, veliku povezanost nudi s matematičkim, tehničkim, informatičkim te tjelesnim i zdravstvenim područjem. Osim spomenutih mogućnosti povezivanja očita je i povezanost s jezičnim područjem kroz razvoj jezičnih kompetencija učenika usmenim izražavanjem ali i izradom pisanih radova (seminari, eseji, istraživački radovi i sl.) (MZO, 2019k).

Nastavni predmet *Engleski jezik* svojim područjima u potpunosti odgovara mogućnostima povezivanja što ih nudi nastavni predmet Njemački jezik. Povezanost navedena dva predmeta očituje se u njihovom zajedničkom jezično-komunikacijskom području kao temelj za stjecanje i prijenos znanja, vještina, vrijednosti i stavova. Prvenstveno se ističe povezanost u tri područja: jezično-komunikacijskim, društveno-humanističkim i

umjetničkim područjem no navodi se i povezanost s drugim odgojno-obrazovnim područjima poput: prirodoslovnog, tehničkog i informatičkog, matematičkog te tjelesnog i zdravstvenog a njihova povezanost ovisi o njihovoj zastupljenosti sadržaja u pojedinome razredu. „Važnost engleskoga kao jezika globalne komunikacije čini ga neizostavnim dijelom različitih projektnih zadataka, interdisciplinarnih i transdisciplinarnih programa te učenikova samostalnoga rada i cjeloživotnoga učenja“ (MZO, 2019l: 195).

Nastavni predmet *Informatika* neizostavan je dio današnjice u kojoj je primjena računala i digitalna pismenost neophodna svakom pojedincu za obavljanje svakodnevnih obveza. O povezanosti Informatike s ostalim nastavnim predmetima govori citat iz *Kurikuluma za nastavni predmet Informatike za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj*: „Znanja, vještine i stavovi usvojeni u Informatici podrška su svim ostalim predmetima i međupredmetnim temama“ (MZO, 2019m: 4).

Prema spomenutim odlomcima kurikuluma svakog pojedinog predmeta zaključujemo kako je međupredmetno povezivanje zahtjev suvremene nastave, a ne mogućnost izvođenja nastave. Stoga je nužno pomno proučiti sve spomenute mogućnosti povezivanja nastavnih predmeta kako bi se ono uistinu i primjenjivalo u svakodnevnoj odgojno-obrazovnoj praksi.

2.2.1. Pregled dosadašnjih istraživanja i literature međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi u Republici Hrvatskoj

Prema istraživanju koje je provedeno u Osnovnoj školi Matije Petra Katančića u Valpovu (1998. godine), Andrić (2000 prema Vodopić, 2019) je zaključio kako radionička nastava ima značajno mjesto u integriranom učenju. Istraživanje je bilo provedeno na uzorku od 108 učenika nižih razreda, a prvi razred nije bio uključen u istraživanje. Takva nastava zahtijevala je mnoštvo materijala i izvora znanja, te time poticala radost učenja. Učenicima se nisu davale gotove činjenice, već ih se poticalo na logičko razmišljanje i zaključivanje. Učenici tako uče iskazivati poštovanje prema drugima slušajući odgovore drugih i surađujući s ostalim učenicima u različitim aktivnostima (Andrić, 2000 prema Vodopić, 2019).

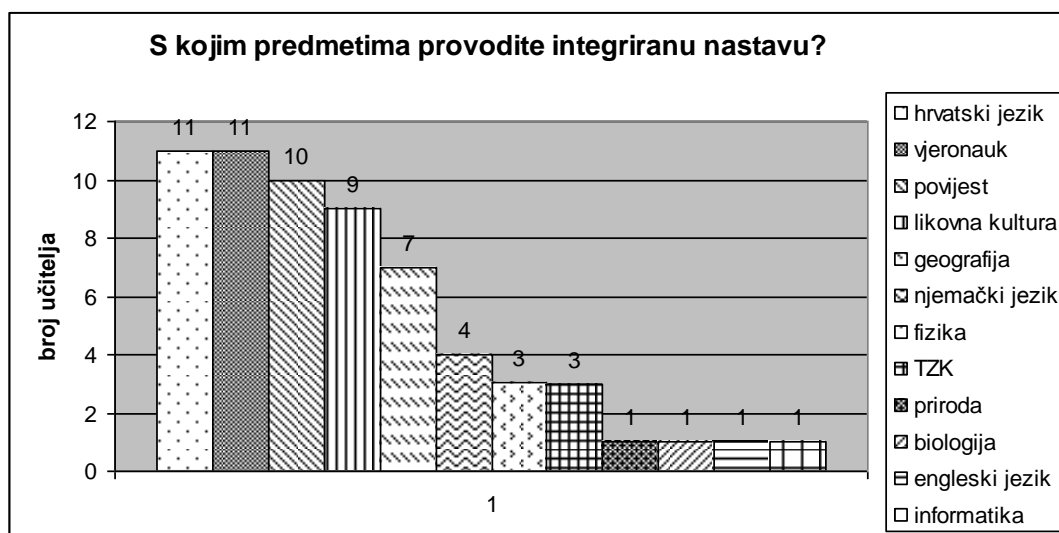
Andrić (2000 prema Vodopić, 2019) promišlja o izvedbi radionice te nudi svoje viđenje realizacije radionice kroz četiri etape:

1. materijalna i emocionalna priprema učenika
2. aktivnost u radionicama
3. izvješća učenika o radu
4. evaluacija sadržaja.

Osim same podjele po etapama, Andrić (2000 prema Vodopić, 2019) navodi i sljedeći citat: „Važan način rada u radionici je i kružni razgovor. Učitelj u kružnom razgovoru saznaje na koje su poteškoće učenici naišli tijekom rada, koja su iskustva stekli i što oni misle, odnosno do kojih su zaključaka došli...Učenik razvija govorne vještine i samopouzdanje u govoru. Uvježbava uobičajena socijalna pravila u govoru, kao što je prepuštanje riječi drugome i razvijanje vještine slušanja“ (Andrić, 2000 prema Vodopić, 2019: 7).

U istraživanju kojim se htjelo doznati u kojoj su mjeri glazbene aktivnosti zastupljene na neglazbenim nastavnim predmetima u prva tri razreda osnovne škole, Šulentić Begić i Špoljarić (2011) zaključuju da su glazbene aktivnosti najzastupljenije u drugom razredu. Pretpostavka dobivenog rezultata je afinitet učiteljice drugog razreda prema glazbi. Nešto manja primjena glazbe uočena je u prvom razredu dok je u trećem razredu ona bila na najnižoj razini. U odnosu pojedinačnih predmeta i tjednih broja sati glazbene aktivnosti najzastupljenije su na satovima *Prirode i društva*, zatim na satovima *Tjelesne i zdravstvene kulture* i *Hrvatskog jezika*, slijedi *Likovna kultura* te na začelju nastava *Matematike* na kojoj one uopće nisu bile zastupljene. Prema kriteriju ukupnog broja izvedenih glazbenih aktivnosti one su najzastupljenije na nastavi *Hrvatskog jezika* što se objašnjava najvećim brojem u tjednoj satnici. Osim toga, učiteljice smatraju glazbu korisnim sredstvom za motivaciju pri obradi novih nastavnih jedinica. Nezastupljenost glazbenih aktivnosti na nastavi *Matematike* opisuju sljedećim riječima: „Pretpostavljamo da je razlog tomu uvriježeno mišljenje kako je matematika vrlo „ozbiljan“ predmet. Ali, upravo zato što je matematika većini učenika teška, trebalo bi i nju „kombinirati“ s glazbenim aktivnostima iz motivacijskih i rekreacijskih razloga“ (Šulentić Begić i Špoljarić, 2011: 459). Šulentić Begić i Špoljarić (2011) zaključuju kako se glazba u neglazbenim predmetima koristila najčešće kao sredstvo motivacije, kao zvučna kulisa i kao sredstvo opuštanja.

O međupredmetnom povezivanju nastave Glazbene kulture i drugih predmeta govori anketa koja je provedena na *Županijskom stručnom vijeću učitelja Glazbene kulture Osječko-baranjske županije* u studenom 2006. godine. Anketa je provedena na uzorku od dvadeset i šest predmetnih učitelja Glazbene kulture, koji su za vrijeme provedbe ankete bili članovi toga županijskog vijeća. Anketom se dobila povratna informacija o zastupljenosti integrativnog poučavanja u praksi. Pet ispitanika (učitelja) je na pitanje „*Provodite li integriranu nastavu?*“ odgovorilo negativnim odgovorom dok je preostalih dvadeset i jedan ispitanik odgovorio potvrdnim odgovorom kako uključuje integrirano poučavanje u svoju nastavu. Iz ankete saznajemo i povezanost predmeta između kojih se ostvaruje integrirana nastava u praksi. Analizu dobivenih odgovora na pitanje „*S kojim predmetima provodite integriranu nastavu?*“ pokazuje slika 3. (Šulentić Begić, 2009 prema Vodopić, 2019).

Slika 3. Prikaz povezanosti glazbene kulture i ostalih predmeta u integriranoj nastavi

(Šulentić Begić, 2009 prema Vodopić, 2019: 22)

Šulentić Begić (2009 prema Vodopić, 2019) rezimira rezultate ankete i zaključuje: „Integrirana se nastava najčešće provodi s hrvatskim jezikom i vjeronaukom, zatim slijede povijest, likovna kultura i geografija, dok su ostali predmeti manje zastupljeni. Zaključujemo da je većina učitelja glazbe svjesna da je glazba neprikazivačka umjetnost te da je korelacija moguća jedino sa sadržajima iz književnosti, geografije, povijesti te likovne umjetnosti“ (Šulentić Begić, 2009 prema Vodopić, 2019: 22).

2.3. MEĐUPREDMETNO POVEZIVANJE U KONTEKSTU EUROPE I SVIJETA

Glazba se tisućama godina štuje u mnogim kulturama i narodima svijeta iz različitih razloga. U ponekim kulturama se smatra kao dijelom ljudskog ponašanja dok se u drugim dijelovima svijeta odražava kao ponašanje bitno za opstanak ljudske vrste (Radocy i Boyle, 2003 prema Huang, 2012). Glazbeno obrazovanje u školama slijedi razvoj glazbe i uvijek je „uz korak“ s višestrukom uporabom glazbe kao auditivne umjetnosti. U većini zemalja svijeta glazbeno obrazovanje krenulo je od svoje primarne aktivnosti, aktivnosti pjevanja. Za primjer uzmimo Sjedinjene Američke Države gdje je glazbeno obrazovanje svrhu pronalazilo u naobrazbi pjevača za pjevanje himni u crkvama (Cowell i Richardson, 2002 prema Huang, 2012). Razvojem odgojno-obrazovnog sustava mijenja se i način razmišljanja o glazbenom obrazovanju. Glazba poprima psihološku ulogu koja zadovoljava multikulturalnu potrebu društva globalne perspektive (Elliot, 1995 prema Huang, 2012). Početak spominjanja pojma korelacije u kurikulumu seže u 1936. godinu kada *The National Council of Teachers of English* izdaje korelirani kurikulum. U kurikulumu se podržava poučavanje koje je usmjereno na određeni predmet uz mogućnosti interdisciplinarnog i integriranog poučavanja (Huang, 2012). Tijekom 60-ih i 70-ih godina 20. stoljeća umjetnička područja postaju neizostavan dio kurikuluma, pogotovo kada je riječ o urbanim sredinama (Remer, 1996 prema Huang, 2012). Sve do danas razvoj integrativnog poučavanja neizostavan je dio svakog novog kurikuluma. Kada govorimo o prednostima uključivanja sadržaja nastave glazbe u druge školske predmete ističe se poboljšanje učinaka u neglazbenim kognitivnim zahtjevima poput prostorno-vremenskih vještina (Huang, 2012).

Snyder (1996) navodi tri osnovna uvjeta koja moraju biti ispunjena prije početka integriranog poučavanja koje uključuje integraciju nastave glazbe u ostala područja ili u ostale nastavne predmete:

- 1) duboko razumijevanje glazbe kao discipline i duboko razumijevanje pojma odgoja i obrazovanja,
- 2) poznavanje teme i koncepta koji je temelj povezanosti teme s predmetom poučavanja i glazbenim područjem,

3) znanje o drugim disciplinama koje mogu (ali nisu nužno) dio poučavanja.

U novije vrijeme glazba poprima upravo onu ulogu koju usko povezujemo s temom rada, a to je poučavanje glazbe kako bi se olakšalo učenje ostalih predmeta. Kako bi se glazba integrirala u različite školske aktivnosti važna je, između ostalog, glazbena naobrazba učitelja glazbe. Naime, učitelju glazbe povjeren je zadatak da učenicima prenese iskustvo kako glazba ne postoji isključivo u glazbenoj učionici već da je dio svakodnevnog života. Glazba nije isključivo unutar jednog nastavnog predmeta već je integrirana u druga područja kurikuluma s namjerom da učenici iskuse glazbu u različitim kontekstima (Harrison, 2011 prema Huang, 2012). Da je glazba od velike važnosti potvrđuje i sljedeći citat: „...kurikulum je nepotpun bez glazbe, jer je glazba najvažnija za osobno i društveno iskustvo“ (Barrett, McCoy i Veblen, 1997 prema Huang, 2012: 5).

2.3.1. Pregled dosadašnjih istraživanja i literature međupredmetnog povezivanja nastave glazbe i drugih predmeta u osnovnoj školi u Europi i svijetu

Prema istraživanju koje je proveo Huang (2012) utvrđuje se razumijevanje uloge integracije sadržaja glazbe u osnovnoškolsku zajednicu. Istraživanje opisuje prirodu integracije glazbe u osnovnim školama u Pennsylvaniji i Tajvanu iz perspektive učitelja razredne nastave i učitelja glazbe. Istraživanje je provedeno na uzorku od 625 ispitanika od kojih je 85.9% učitelja glazbe, a 14.1% učitelja razredne nastave. Rezultati istraživanja pokazali su kako razlike u integraciji glazbe u ostale predmete ovise samo o tipu učitelja, ali ne i o regiji. Učitelji razredne nastave podržavaju integriranu nastavu i korelaciju u većoj mjeri nego što ju podržavaju učitelji glazbe.

Učitelji glazbe u SAD-u tijekom radnog tjedna poučavaju nekoliko stotina djece. Ako ih usporedimo s učiteljima društvenih znanosti koji poučavaju jednake tri do četiri skupine učenika svaki dan ili primjerice s učiteljima jezičnog područja ili matematike koji mali broj učenika poučavaju kroz još duži period tijekom tjedna, možemo pretpostaviti nedostatak u smislu nastavnog vremena kojeg imaju učitelji glazbe. Spomenuti nedostatak ogleda se pri realizaciji interdisciplinarnе nastave gdje učitelj glazbe od susreta do susreta s jedim razredom

ima preveliku pauzu te svaki interdisciplinarni projekt mora „ostaviti po strani“ (Cosenza, 2005).

Prema istraživanju koje je proveo Levenduski (2005 prema Vodopić, 2019) utvrđuje se stajalište učitelja primarnog obrazovanja kako je međupredmetna korelacija s nastavom glazbe najpraktičnije ostvariva pri obradi povijesnih tema (Levenduski, 2005 prema Vodopić, 2019). Korelacija glazbe s *hrvatskim jezikom* praktična je u nekoliko aspekata. U području *čitanja i pravopisa*, pri učenju novih riječi pjesme, učenici mogu pljeskati u ritmu na slogove novousvojenih riječi. Sljedeća mogućnost je reprodukcija pjesme putem postojeće snimke nakon čega slijedi rasprava o nepoznatim riječima koje tada učitelj objašnjava i tako doprinosi novom vokabularu učenika. Kada je riječ o području *pisanja* učenici ostvaruju napredak pri zapisivanju teksta pjesme koju je učitelj prethodno reproducirao. Kao sljedeća mogućnost navodi se pjevanje uz čitanje zapisanog teksta pjesme (Lazar, 2004 prema Vodopić, 2019). Kada se obrađuju povijesne teme, korelaciju je moguće ostvariti slušanjem pjesama različitih razdoblja čiji tekst izravno ukazuje na povezanost tematike. Prilikom slušanja pjesama iz različitih zemalja, raspravljanja o tekstu i upoznavanja različitih kultura povezujemo nastavu glazbe sa *zemljopisom*. Prebrojavanjem slogova u naslovu pjesme, koristeći prethodno naučene pjesme, ostvaruje se povezanost s predmetom *Matematika*. Praktično je i proučavanje podjele notnih vrijednosti (cijele note, polovinke, četvrtinke itd.) s matematičkog aspekta (Lazar, 2004 prema Vodopić, 2019). Velika mogućnost korelacije ostvariva je pri nastavi *Tjelesne i zdravstvene kulture* u kojoj je za djecu mlađe školske dobi predviđeno plesanje uz glazbu (tzv. plesne strukture). „...plesne strukture moguće je provoditi u različitim organizacijskim oblicima rada: *u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi* (u uvodnom dijelu sata jednostavnim plesnim elementima kretanja uz glazbu, u općim pripremnim vježbama uz glazbu s pomagalicama i bez njih; u glavnom dijelu sata obrađujući i usavršavajući elemente kretanja i elemente ritma; u završnom dijelu sata jednostavnim opuštajućim koracima i plesovima); *na malim stankama* kad je djeci potrebna fizička aktivnost za odmor od intelektualnog rada; *na priredbama* u kojima se prikazuje neki od oblika plesnoga izražavanja; *u izvannastavnim i izvanškolskim športskim aktivnostima* u koje se uključuju djeca koja imaju sklonosti i želju za dodatnim plesnim usavršavanjem“ (Trškan, 2006 prema Vodopić, 2019: 18, 19).

Zanimljivo istraživanje provela je Kuna Andrews, 2011. godine kojim je ispitala stav učitelja glazbe o interdisciplinarnom pristupu te sva ona znanja, vještine i uvjerenja na koja se

učitelj oslanja pri poučavanju u integriranom obliku i integraciju takvog oblika poučavanja u vrtiću. Istraživanjem potvrđuje kako je stav učitelja o integriranom poučavanju da je ono neizostavan dio svakog kurikulumu i kao takvo ga je neophodno uključiti u poučavanje svakog pojedinog područja (Kuna Andrews, 2011).

O utjecaju uključivanja glazbe u nastavu matematike, tj. na usvojenost sadržaja govore An, Caparo i Tillman (2013 prema Vodopić, 2019). Svoje istraživanje proveli su na uzorku koji je obuhvaćao ukupno 46 učenika od kojih su njih 25 učenici trećeg razreda, a ostatak uzorka, njih 21, učenici prvog razreda. Istraživanje su provodile dvije učiteljice razredne nastave u dvije različite škole u vremenskom okviru od pet tjedana uz glavne glazbene aktivnosti: sviranje, pjevanje i skladanje. Za vrijeme provođenja integrirane nastave učenicima je pružena mogućnost sviranja na instrumentima poput bubnjeva, klavijatura i sl. Glavna zadaća glazbenih aktivnosti i dostupnosti instrumenata bila je motivacija na nastavi matematike. Nakon provedenog istraživanja autori zaključuju kako su učenici matematičke aktivnosti, kao što su zadaci s riječima, crtanje oblika, rješavali efikasnije i u kraćem vremenskom roku. Detaljnom analizom rezultata istraživanja pokazalo se kako glazba ima višestruko pozitivan učinak na nastavu matematike, učenicima se pruža mogućnost za istraživanje matematike što za rezultat ima poboljšanje učenja bitnih matematičkih procesa. Autori An, Caparo i Tillman (2013 prema Vodopić, 2019) istraživanje zaključuju saznanjem kako integracija glazbe u nastavu matematike višestruko povećava matematičke sposobnosti kod učenika.

Shuck (2005) je svojim istraživanjem usporedio učitelje razredne nastave i učitelje predmetne nastave s obzirom na zastupljenost integriranja glazbe u ostale predmete. Istraživanjem je došao do spoznaje da učitelji razredne nastave glazbu integriraju u većoj mjeri iz dva glavna razloga:

- a) mlađi učenici (učenici razredne nastave) nemaju naprednije razvijene vještine koje bi služile široj primjeni glazbenih aktivnosti,
- b) učitelji razredne nastave u većoj mjeri poznaju i imaju veći pristup materijalima koji koriste glazbu pri poučavanju drugih područja kao što su čitanje, pamćenje činjenica i sl.

Također, iz rezultata istog istraživanja primjećujemo pozitivan utjecaj integriranog oblika nastave na učenike u emocionalnom smislu i u smislu ponašanja učenika na nastavi.

Ove pozitivne učinke učitelji pripisuju, između ostalog, glazbenim aktivnostima koje pružaju zanimljivost većini učenika te izravno djeluju na odgojno-obrazovna postignuća. Autor ističe povezanost nastave glazbe s nastavom jezičnog područja koja je posebna kada je riječ o usvajanju određenog sadržaja. Kao primjer navodi nastavni sat jezika na kojem je cilj bio učenje pjesme napamet. Učenju pjesme napamet prethodilo je pjevanje te iste pjesme uz instrumentalnu pratnju nakon čega su učenici s lakoćom usvojili pjesmu (Shuck, 2005).

O povezanosti matematike i umjetničkog područja govori autor Schramm (1997 prema Cosenza, 2005) koji je istraživanjem došao je do spoznaje kako učenici pozitivno reaguju na satove matematike ako su u njih uključeni projekti vizualnih umjetnosti. Zanimljivu činjenicu o poučavanju predmeta iz jezičnog područja spominju Blecher i Jaffee (1998). Rezultatima istraživanja koje je uključivalo učenike razredne nastave dokazali su prednosti nastave jezičnih područja koja je uključivala dramske i likovne sastavnice s tradicionalnim čitanjem i pisanjem u odnosu na nastavu koja uključuje isključivo spomenute tradicionalne metode (čitanje i pisanje) (Blecher i Jaffee, 1998 prema Cosenza, 2005). Mnogobrojna istraživanja dovode do zaključka kako takav oblik nastave donosi prednosti, ne samo primarnom predmetu koji se poučava, nego i svim predmetima koji su u takvu nastavu uključeni. Možemo zaključiti da se proučavanje interdisciplinarnе nastave u svijetu odvija u većim razmjerima nego što su istraživanja na tu temu zastupljena u Hrvatskoj.

3. EMPIRIJSKI DIO

3.1. ODREĐENJE PROBLEMA ISTRAŽIVANJA

Problem istraživanja je zastupljenost međupredmetnog povezivanja u nastavi glazbe u osnovnoj školi. Problem je relevantan jer saznanja dobivena istraživanjem mogu pozitivno utjecati na odgojno-obrazovni sustav i njegov daljnji razvitak. Problem je nedovoljno istražen u nastavi Glazbene kulture stoga postaje potreba da se istraživačkim putem dođe do pouzdanih saznanja o provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi. Na izbor problema, osim osobnih afiniteta, utjecala je i nedostatnost recentnih istraživanja na ovu temu.

Cilj je ovog istraživanja utvrditi u kojoj mjeri se provodi međupredmetno i predmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi.

3.1.1 Istraživačke hipoteze

Polazišne spoznaje za istraživanje bile su sljedeće hipoteze:

H1: Učitelji razredne nastave i učitelji Glazbene kulture provode međupredmetno povezivanje nastave glazbe s ostalim predmetima.

H2: Prema mišljenju učitelja međupredmetno povezivanje pozitivno utječe na nastavu i učenike.

3.2. PROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA

3.2.1. Način provođenja istraživanja

Postupkom anketiranja prikupljeni su podaci o zastupljenosti međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u razrednoj i predmetnoj nastavi te su prikupljena mišljenja učitelja razredne nastave i učitelja predmetne nastave Glazbene kulture o utjecaju međupredmetnog povezivanja na odgojno-obrazovni proces. Istraživanje je primijenjeno jer teži unapređenju odgojno-obrazovnog sustava i nastave Glazbene kulture i ostalih predmeta u osnovnoj školi. Istraživanje je ujedno i transverzalno jer se njime dolazi do podataka o trenutnom stanju odnosno presjeka određenog trenutka. Istraživanje je i empirijsko jer podaci proizlaze iz svakodnevne nastavne prakse.

Pri analizi dobivenih podataka služili smo se kvantitativnom i kvalitativnom analizom. Kvantitativna analiza pružila nam je uvid u uzročno-posljedične veze te njihovu lakšu interpretaciju. Kvalitativna analiza omogućuje nam produbljeno shvaćanje problema odnosno podataka koje smo prethodno prikupili putem anketnog upitnika. Za cjelovitu interpretaciju prikupljenih podataka nužna je sinteza kvalitativnog i kvantitativnog pristupa.

3.2.2. Uzorak

Istraživanje je provedeno u nekoliko osnovnih škola kroz tri županije: Osječko-baranjskoj, Virovitičko-podravskoj i Vukovarsko-srijemskoj, a obuhvatilo je učitelje razredne nastave i učitelje predmetne nastave Glazbene kulture. Istraživanje je provedeno na Županijskom stručnom vijeću Glazbene kulture Vukovarsko-srijemske županije, Županijskom stručnom vijeću Glazbene kulture Osječko-baranjske županije, Županijskom stručnom vijeću Glazbene kulture Virovitičko-podravske županije te na Županijskom stručnom vijeću razredne nastave Vukovarsko-srijemske županije.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 67 ispitanika od kojih su 34 (50,7%) učitelji razredne nastave, a 33 (49,3%) učitelji predmetne nastave Glazbene kulture.

Tablica 1: Opis uzorka (N = 67)

VARIJABLA	KATEGORIJE	ISPITANICI (N = 67)	
		f	%
SPOL	Ženski	52	77,6
	Muški	15	22,4
DOB	Do 30	9	13,4
	31 do 40	16	23,9
	41 do 50	29	43,3
	Iznad 50	13	19,4
RADNI STAŽ	Do 5 godina	9	13,4
	Od 6 do 15 godina	17	25,4
	Od 16 do 25 godina	28	41,8
	Više od 25 godina	13	19,4
PODRUČJE NA KOJEM SE NALAZI ŠKOLA	Ruralno područje	26	38,8
	Urbano područje	30	44,8
	Ruralno i urbano područje	11	16,4
ODJEL RADA	Razredna nastava	34	50,7
	Predmetna nastava Glazbene kulture	33	49,3

Iz Tablice 1 vidljiva je distribucija ispitanih učitelja razredne nastave i ispitanih učitelja predmetne nastave Glazbene kulture prema spolu koja je bila sljedeća: 52 (77,6%) učiteljica i 15 (22,4%) učitelja. Većina ispitanika, njih 29 (43,3%), ima između 41 i 50 godina. Sljedeća dobna skupina prema zastupljenosti je ona od 31. do 40. godine života, a pripada joj 16 (23,9%) ispitanika. Dobnoj skupini iznad 50 godina pripada 13 (19,4%) ispitanika dok je najmanji broj ispitanika, njih 9 (13,4%) mlađe od 30 godina. Prema kriteriju ukupnog broja radnog staža u školi 28 (41,8%) ispitanika ima između 16 i 25 godina radnog staža, 17 (25,4%) ispitanika između 6 i 15 godina radnog staža, 13 (19,4%) njih ima više od 25 godina radnog staža dok manje od 5 godina radnog staža ima najmanji dio ispitanika, njih

9 (13,4%). Također, 30 (44,8%) ispitanika radi u školama koje se nalaze u urbanom području, njih 26 (38,8%) u školama koje se nalaze u ruralnom području dok svega 11 (16,4%) ispitanika radi kombinirano u školama koje se nalaze i u urbanoj i u ruralnoj sredini. Analizom osnovnih podataka o ispitanicima saznajemo kako su njih 34 (50,7%) učitelji/učiteljice razredne nastave dok su 33 (49,3%) ispitanika učitelji/učiteljice predmetne nastave Glazbene kulture.

3.2.3. Postupak i instrument

Postupak kojim su prikupljeni podaci u istraživanju bilo je anketiranje, a ono je izvršeno pomoću anketnog upitnika koji je korišten kao instrument pri prikupljanju podataka.

Anketni upitnik za učitelje razredne nastave i predmetne učitelje Glazbene kulture bio je anonimn, a ispitano je stvarno stanje s obzirom na provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi. Također, anonimnim anketnim upitnikom ispitana su i mišljenja učitelja o utjecaju međupredmetnog povezivanja na odgojno-obrazovni proces.

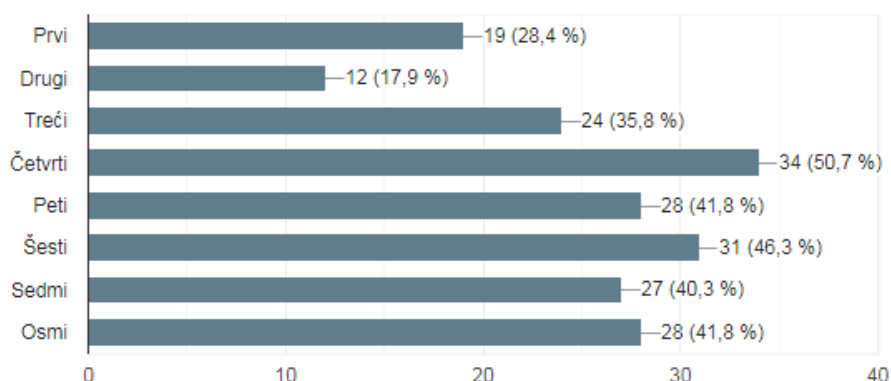
3.3. REZULTATI I RASPRAVA

U ovom poglavlju prikazani su rezultati o stvarnom stanju s obzirom na provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi.

Prvo pitanje u anketnom upitniku glasil je *U kojim razredima provodite nastavu u ovoj školskoj godini?* na koje su se ispitanici izjasnili u sljedećem broju kako je prikazano u *Grafikonu 1.*

6. U kojim razredima provodite nastavu u ovoj školskoj godini? (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

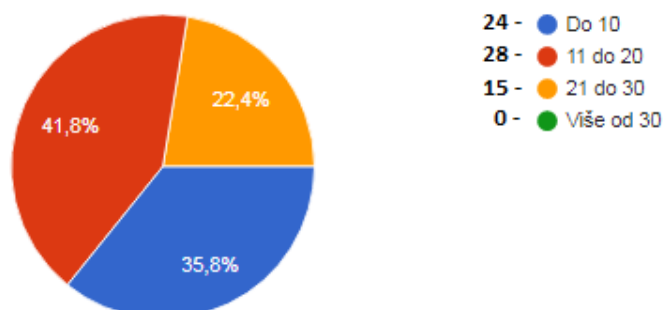
Grafikon 1: *Provođenje nastave po razredima*

Iz *Grafikona 1* saznajemo kako najveći broj ispitanika, njih 34 (50,7%), održava nastavu u četvrtom razredu. U šestom razredu 31 (46,3%) ispitanika održava nastavu, zatim slijedi peti i osmi razred u kojima jednak broj ispitanika, tj. njih 28 (41,8%) održava nastavu. U sedmom razredu 27 (40,3%) ispitanika održava nastavu, u trećem razredu 24 (35,8%) ispitanika, u prvom razredu njih 19 (28,4%), dok tek 17,9% ispitanika, tj. njih 12 održava nastavu u drugom razredu.

Na pitanje *Prosječan broj učenika u razredu je?* ispitanici su se izjasnili na sljedeći način:

7. Prosječan broj učenika u razredu je? (molim označite)

67 odgovora

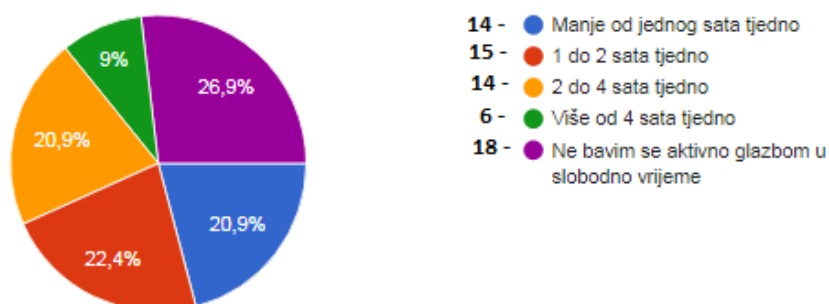
Grafikon 2: *Prosječan broj učenika u razredu*

Iz *Grafikona 2* uočljivo je kako čak 28 (41,8%) ispitanika nastavu održava u razredima koji broje od 11 do 20 učenika, što čini najveći postotak ispitanika. U razredima koji imaju do 10 učenika nastavu održava 24 (35,8%) ispitanika. Od 21 do 30 učenika u razredu ima 15 (22,4%) ispitanika dok niti jedan ispitanik ne održava nastavu u razredu koji broji više od 30 učenika što je očekivani rezultat s obzirom na smanjenje broja učenika u osnovnim školama.

Sljedeće pitanje u anketnom upitniku glasilo je *Koliko se u slobodno vrijeme aktivno bavite glazbom?*. Rezultate prikazuje *Grafikon 3*.

8. Koliko se u slobodno vrijeme aktivno bavite glazbom?

67 odgovora

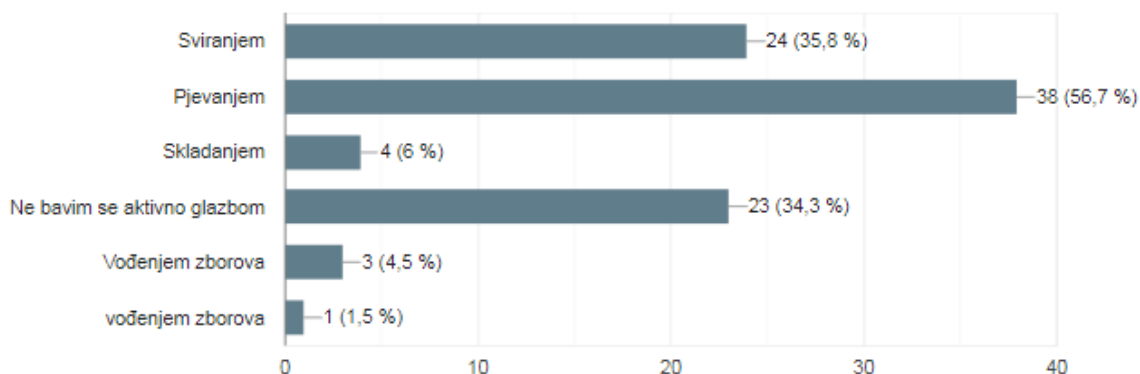
Grafikon 3: Aktivno bavljenje glazbom u slobodno vrijeme

Prema *Grafikonu 3* uočljivo je kako se 18 odnosno 26,9% ispitanih učitelja u slobodno vrijeme uopće ne bavi aktivno glazbom što je očekivano s obzirom na veliki postotak učitelja razredne nastave među ispitanicima. Od 1 do 2 sata tjedno se aktivno bavi glazbom 22,4% ispitanika odnosno njih 15. Podjednak broj ispitanika, tj. njih 14 (20,9%) se aktivno bavi glazbom od 2 do 4 sata tjedno dok se manje od jednog sata tjedno aktivno bavi glazbom jednaki broj ispitanika, njih 14 (20,9%). Više od 4 sata tjedno se aktivno bavi glazbom tek šest učitelja/učiteljica što čini 9% ispitanika.

Sljedeće pitanje glasilo je: *Na koji način se aktivno bavite glazbom?*. Ispitanicima je pružena mogućnost više odgovora, a odgovori su vidljivi u *Grafikonu 4*.

9. Na koji način se aktivno bavite glazbom? (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

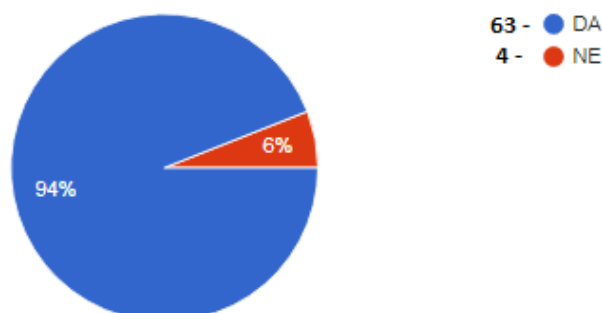
Grafikon 4: Načini aktivnog bavljenja glazbom

Iz *Grafikona 4* jasno je vidljivo kako se najveći broj ispitanika, njih 38, što čini 56,7% ukupnog broja ispitanika, u slobodno vrijeme aktivno bavi glazbom putem pjevanja. Sljedeća aktivnost prema učestalosti je sviranje koju je navelo 24 (35,8%) ispitanika. Bez aktivnog bavljenja glazbom u slobodno vrijeme je čak 23 (34,3%) ispitanika dok se najmanji broj ispitanika, tek četiri (6%), u slobodno vrijeme aktivno bavi skladanjem. U ovom pitanju ponuđena je opcija formuliranja vlastitog odgovora na koju je četiri (6%) ispitanika odgovorilo kako se u slobodno vrijeme aktivno bavi glazbom putem vođenja zborova.

Na pitanje *Provodite li međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta?*, kojim se anketni upitnik tematski usmjerava prema temi ovog istraživanja, 63 (94%) ispitanika je odgovorilo potvrdnim odgovorom dok njih četiri (6%) ne provodi međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta (*Grafikon 5*). Među ispitanicima koji su na navedeno anketno pitanje odgovorili kako ne provode međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta nalaze se dva učitelja predmetne nastave Glazbene kulture i dvije učiteljice razredne nastave.

10. Provodite li međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta?

67 odgovora

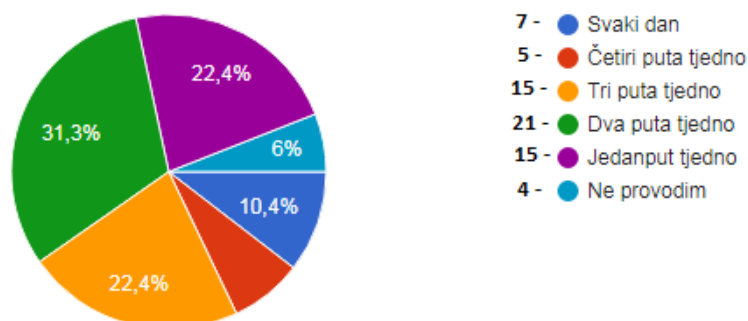

Grafikon 5: *Provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta*

U sljedećem dijelu anketnog upitnika uslijedila je tvrdnja – *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta provodim* – putem koje su se ispitanici izjasnili o učestalosti provođenja povezivanja (Grafikon 6).

11. Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta provodim:

67 odgovora

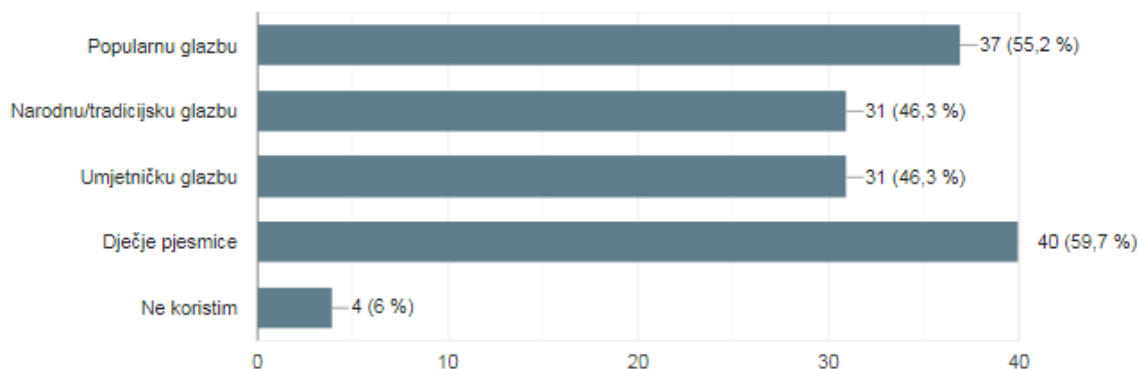
Grafikon 6: *Provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta prema učestalosti*

Najveći dio ispitanika, njih 21 (31,3%), međupredmetno povezivanje provodi dva puta tjedno. Slijede ispitanici koji to čine tri puta odnosno jedanput tjedno (15 učitelja ili njih 22,4%). Svakodnevno provođenje međupredmetnog povezivanja prakticira sedam (10,4%) ispitanika. Četiri puta tjedno Glazbenu kulturu i druge predmete međupredmetno povezuje pet (7,5%) ispitanika dok četiri (6%) ispitanika međupredmetno povezivanje uopće ne provodi.

Odgovore na pitanje *Koju vrstu glazbe koristite pri međupredmetnom povezivanju?* prikazuje *Grafikon 7*.

12. Koju vrstu glazbe koristite pri međupredmetnom povezivanju? (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

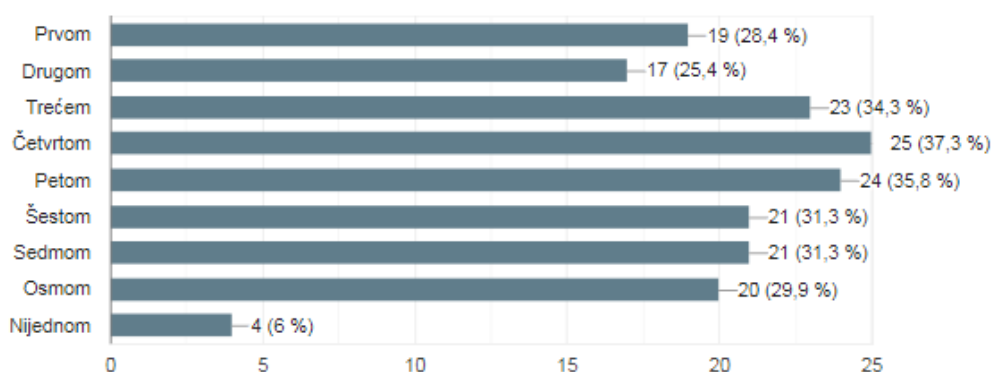
Grafikon 7: Korištenje glazbe pri međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta prema vrsti

Ispitanicima je pružena mogućnost višestrukog odgovora i pokazalo se kako 40 (59,7%) ispitanika pri međupredmetnom povezivanju koristi dječje pjesmice, 37 (55,2%) ispitanika popularnu glazbu, narodnu/tradicijsku 31 (46,3%) ispitanika, a umjetničku glazbu također 31 (46,3%) ispitanih učitelja. Očekivano mali broj ispitanika, njih četiri (6%), ne koristi nijednu vrstu glazbe, odnosno ne provodi međupredmetno povezivanje.

Na sljedeće anketno pitanje *U kojem razredu najčešće provodite međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta?* ispitanici su ponovno imali mogućnost višestrukog izbora. Najveći broj ispitanika, njih 25 (37,3%), odgovorilo je da to čini u četvrtom razredu. Pretpostavka takvog rezultata je činjenica da, ovisno u školi, predmetni učitelj Glazbene kulture nastavu glazbe počinje provoditi već od četvrtog razreda dok je nastava glazbe ponegdje prepuštena učiteljima razredne nastave što dovodi do preklapanja odgovora i na kraju rezultira dominacijom navedenog odgovora u ovom pitanju. U petom razredu 24 (35,8%) ispitanika najčešće provodi međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta, njih 23 (34,3%) u trećem, 21 (31,3%) ispitanika u šestom i sedmom, 20 (29,9%) u osmom razredu, 19 (28,4%) u prvom razredu dok je 17 (25,4%) ispitanika odgovorilo u drugom razredu. Četiri ispitanika, kao što je već rečeno, ne provode međupredmetno povezivanje (*Grafikon 8*).

13. U kojem razredu najčešće provodite međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta? (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

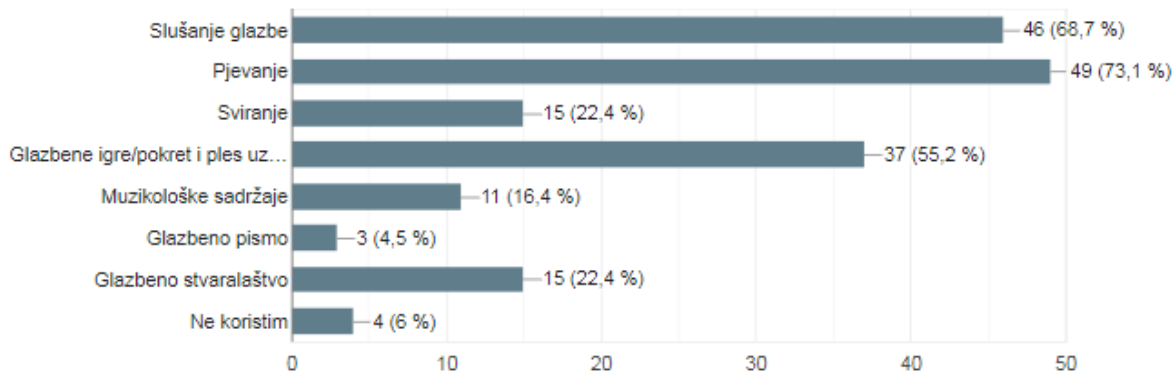

Grafikon 8: Učestalost provođenja međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta prema razredima

U anketnom pitanju *Koje aktivnosti i sadržaje najčešće koristite pri međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta?* ponuđena je mogućnost višestrukog izbora. Odgovore ispitanika prikazuje *Grafikon 9*.

14. Koje aktivnosti i sadržaje najčešće koristite pri međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta? (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

Grafikon 9: Prikaz korištenja aktivnosti i sadržaja pri provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta

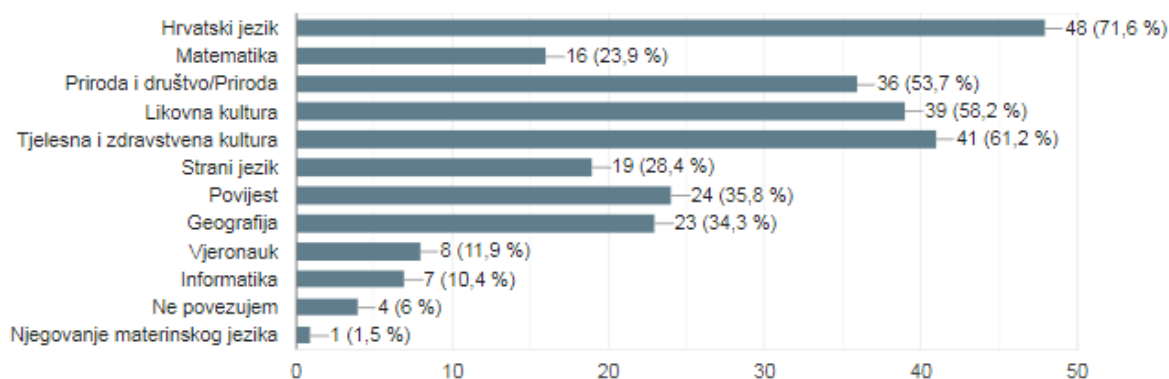
Aktivnost *pjevanje* najučestaliji je odgovor kojeg je označilo 49 (73,1%) ispitanika. *Slušanje glazbe* također je učestali odgovor za kojega se izjasnilo 46 (68,7%) ispitanika. Slijedi aktivnost *glazbene igre/pokret i ples uz glazbu* s 37 (55,2%) označenih odgovora i aktivnosti *sviranje* i *glazbeno stvaralaštvo* s po 15 (22,4%) odgovora. *Muzikološke sadržaje*

pri međupredmetnom povezivanju koristi 11 ispitanika što čini 16,4% ukupnog broja ispitanika. Na začelju je aktivnost *glazbenog pisma* s tri (4,5%) označena odgovora. Broj ispitanika koji ne koriste nijednu od navedenih aktivnosti (ne provode međupredmetno povezivanje) je četiri (6%). Dominacija aktivnosti *pjevanja* i *slušanja glazbe* očekivana je uzmemo li u obzir *Slušanje i upoznavanje glazbe* kao temeljnu domenu *Kurikuluma* (MZO, 2019) i aktivnost *pjevanja* kojoj se na nastavi glazbe, uz slušanje glazbe, pridaje najviše pozornosti.

Slijedilo je pitanje u kojemu su učitelji imali mogućnost označavanja višestrukih odgovora te kojim dolazimo do srži teme ovoga istraživanja. Anketno pitanje glasilo je: *S kojim predmetima povezujete nastavu Glazbene kulture?* Rezultati analize odgovora ispitanika prikazani su u *Grafikonu 10*.

15. S kojim predmetima povezujete nastavu Glazbene kulture? (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

Grafikon 10: Učestalost međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture s ostalim predmetima

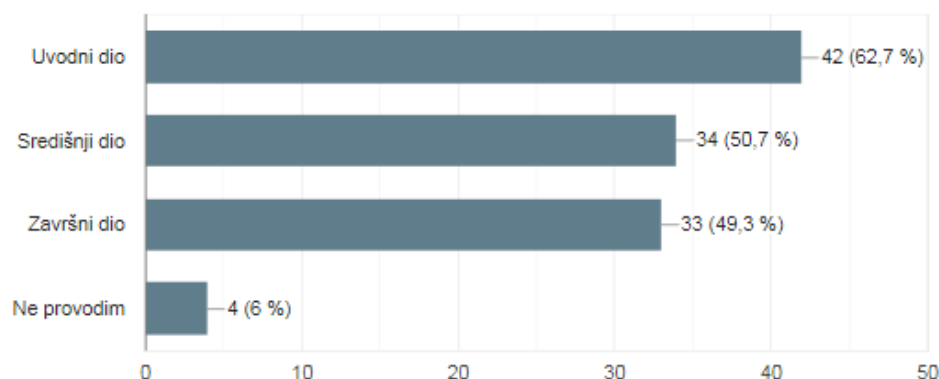
Iz *Grafikona 10* možemo uočiti kako čak 48 (71,6%) ispitanika nastavu Glazbene kulture povezuje s *Hrvatskim jezikom*. Nešto manje učitelja, odnosno njih 41 (61,2%), izjasnilo se za nastavni predmet *Tjelesna i zdravstvena kultura*. Sljedećih 39 (58,2%) ispitanik učitelja izjasnilo se za nastavni predmet *Likovna kultura*. Čak 36 (53,7%) nastavu Glazbene kulture povezuje s nastavnim predmetom *Priroda i društvo/Priroda*. Slijedi nastavni predmet *Povijest* kojeg je označilo 24 (35,8%) ispitanika i nastavni predmet *Geografija* s 23 (34,3%) označena odgovora. Nastavni predmet strani jezik s 19 (28,4%) označenih odgovora ne odstupa značajno od nastavnog predmeta *Matematika* za kojega se izjasnilo 16 (23,9%)

učitelja. Osam učitelja (11,9%) povezuje nastavu Glazbene kulture s nastavnim predmetom *Vjeronauk* što čini tek malu prednost pred nastavnim predmetom *Informatika* s kojim nastavu Glazbene kulture povezuje sedam (10,4%) ispitanih učitelja. Zaključno, četiri učitelja ne povezuje nastavu Glazbene kulture s ostalim predmetima. Nadalje, u navedenom pitanju ponuđen je odgovor *ostalo* na kojeg je jedan učitelj (1,5%) naveo *njegovanje materinskog jezika*. Smatra se da su je učestalost povezivanja nastave Glazbene kulture s nastavnim predmetom *Hrvatski jezik* opravdana funkcionalnom, čitalačkom i međukulturalnom pismenosti koja je sastavni dio umjetničkog područja. O povezanosti jezika i umjetničkog oblikovanja govori sljedeći citat: „Jezikom se izražavaju osjećaji, stavovi i vrijednosti, umjetnički se oblikuju ideje, uvjerenja i svjetonazori...“ (MZO, 2019b: 286) Također, ističe se visoki stupanj povezanosti Glazbene kulture s nastavnim predmetom *Tjelesna i zdravstvena kultura*. Smatra se da takav rezultat proizlazi iz kreativnog pristupa pokretu, glazbenih igara i plesa što čini osnovne elemente pri razvoju ritmičnosti na nastavi *Tjelesne i zdravstvene kulture* (MZO, 2019i). Povezanost *Glazbene kulture* i nastavnog predmeta *Likovna kultura* temelji se na umjetničkoj komponenti koju sadrže oba predmeta. Smatra se kako je visoka učestalost odgovora „*Priroda i društvo*“ opravdana visokim postotkom učiteljica razredne nastave među ispitanicima koje elemente nastavnog predmeta *Priroda i društvo*, kao npr. zvukovi iz prirode, prenose auditivnim putem (npr. programna glazba). Povezanost nastave glazbe s nastavnim predmetima strani jezik, *Matematika*, *Vjeronauk* i *Informatika* slabije je zastupljena što je pomalo neočekivano s obzirom na brojne mogućnosti međupredmetnog povezivanja.

Na 16. pitanje *U kojem dijelu sata najčešće provodite međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta?* najviše ispitanika, tj. njih 42 (62,7%), provodi međupredmetno povezivanje u uvodnom dijelu sata. U središnjem dijelu sata to provodi 34 (50,7%) učitelja, što čini nešto veći broj ukupnih ispitanika od dijela učitelja koji međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta provode u završnom dijelu sata, njih 33 (49,3%). Ponuđeni element *ne provodim* označila su četiri (6%) učitelja (*Grafikon 11*). Smatra se kako su dobiveni rezultati uzrokovani korištenjem glazbe kao sredstva za motivaciju učenika te samim time predstavlja „atraktivan“ element pri najavi teme u uvodnom dijelu sata dok se smatra da je korištenje u središnjem i završnom dijelu sata u funkciji odmora i predaha.

16. U kojem dijelu sata najčešće provodite međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta? (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

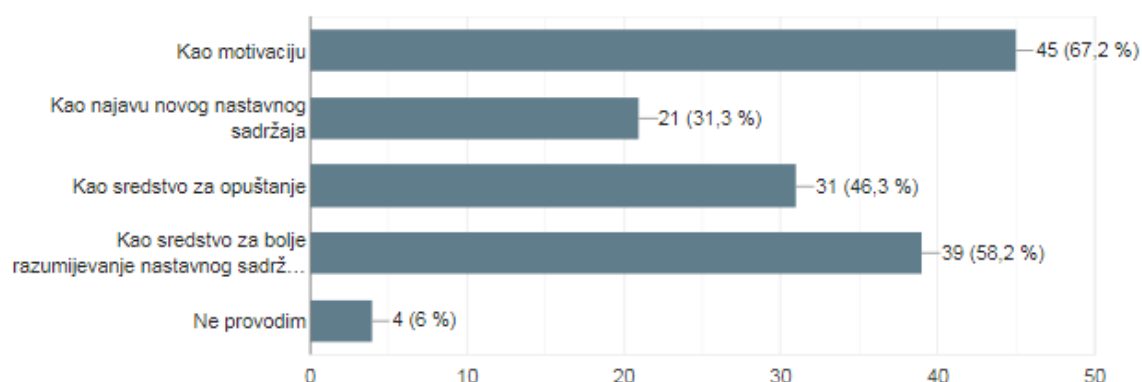

Grafikon 11: Korištenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta s obzirom na dijelove nastavnog sata

Na pitanje višestrukog izbora *U koju svrhu najčešće provodite međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta?* ponuđeno je pet odgovora: a) *kao motivaciju*, b) *kao najavu novog nastavnog sadržaja*, c) *kao sredstvo za opuštanje*, d) *kao sredstvo za bolje razumijevanje nastavnog sadržaja*, e) *ne provodim*. Međupredmetno povezivanje sa svrhom motivacije provodi najviše ispitanika, njih 45 (67,2%), kao sredstvo za bolje razumijevanje nastavnog sadržaja koristi 39 (58,2%) učitelja, kao sredstvo za opuštanje 31 (46,3%) učitelj te kao najavu novog nastavnog sadržaja 21 (31,3%) učitelj. Broj zabilježenih odgovora za „ne provodim“ je četiri (Grafikon 12). Korištenje glazbe kao motivacije opravdano je s obzirom na povezanost s prethodnim anketnim pitanjem gdje saznajemo kako ispitanici glazbu najučestalije koriste u uvodnom dijelu sata.

17. U koju svrhu najčešće provodite međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta? (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

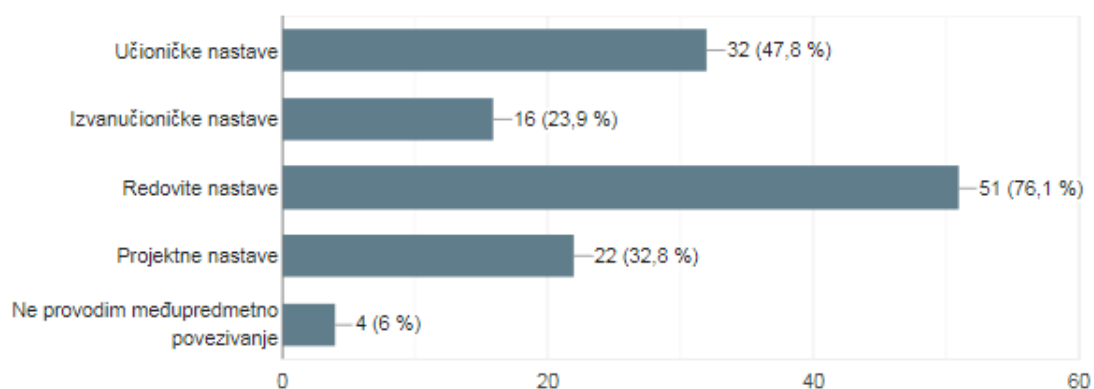

Grafikon 12: *Korištenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta prema svrsi*

Nadalje, učitelji su se trebali izjasniti o tome u okviru kojeg oblika nastave provode povezivanje (*Grafikon 13*).

18. Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta provodim u okviru: (možete označiti više odgovora)

67 odgovora

Grafikon 13: *Provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta prema okviru provedbe*

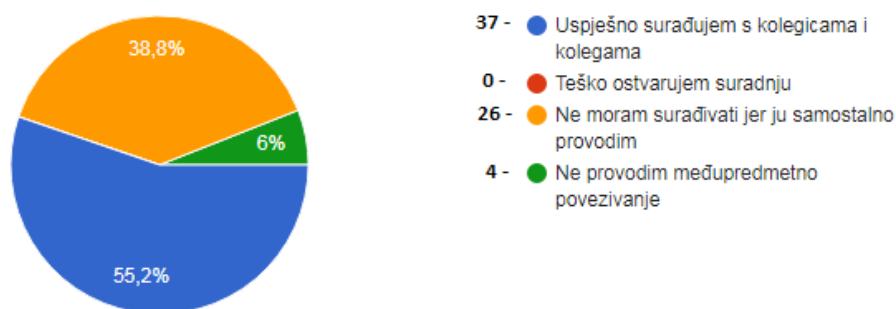
Uz opciju višestrukog izbora najveći broj zabilježenih odgovora pripada redovitoj nastavi tijekom koje čak 51 (76,1%) učitelja provodi međupredmetno povezivanje Glazbene

kulture i drugih predmeta. Slijedi broj od 32 (47,8%) ispitanika koji su se izjasnili za učioničku nastavu, njih 22 (32,8%) za projektnu nastavu te 16 (23,9%) ispitanika za izvanučioničku nastavu. Četiri (6%) ispitanika ne provode međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta. Pretpostavljamo da učitelji nastavu Glazbene kulture s drugim nastavnim predmetima najčešće povezuju tijekom redovite nastave zbog izrazito velike razlike u zastupljenosti redovite nastave i učioničke nastave u odnosu na projektnu i izvanučioničku nastavu koje su zahtjevnije za organiziranje i od učitelja traže dodatno vrijeme za osmišljavanje istih.

U sljedećoj tvrdnji učitelji su se izjasnili o međusobnoj suradnji s drugim učiteljima pri provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i ostalih predmeta (*Grafikon 14*).

19. Pri provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta:

67 odgovora

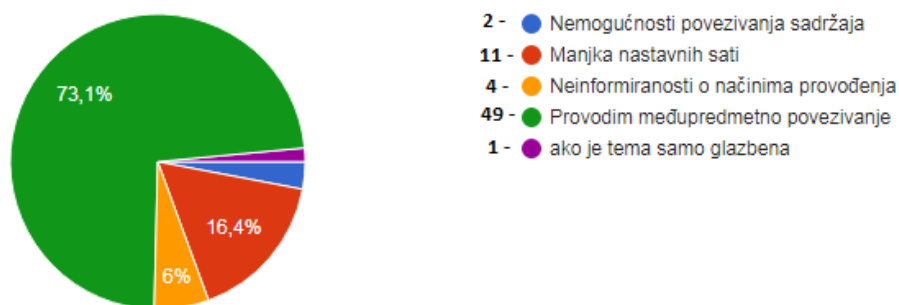
Grafikon 14: *Vrednovanje suradnje pri provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta*

Najveći broj učitelja, njih 37 (55,2%), naglašava zadovoljstvo pri suradnji tvrdnjom: *uspješno surađujem s kolegicama i kolegama*. Nešto manji broj ispitanika, njih 26 (38,8%), iznosi svoje stajalište tvrdnjom: *ne moram surađivati jer ju samostalno provodim*. Vidljivo je kako nema zabilježenih odgovora na tvrdnju *teško ostvarujem suradnju* dok četiri učitelja ne provode međupredmetno povezivanje. Pozitivno je što više od polovice učitelja uspješno surađuje s kolegicama i kolegama. Pretpostavljamo da se u ovom slučaju radi o učiteljima Glazbene kulture, dok više od trećine ispitanika ne mora surađivati jer su u pitanju učitelji razredne nastave.

O razlozima neprovođenja međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta izjasnilo se 18 učitelja. Razlozi su bili sljedeći: a) *zbog manjka nastavnih sati* što je označilo 11 (16,4%) ispitanika, b) *zbog neinformiranosti o načinima provođenja* što je označilo četiri (6%) ispitanika učitelja, c) *zbog nemogućnosti povezivanja sadržaja* što smatraju dva (3%) ispitanika te d) *ako je tema samo glazbena* što smatra jedan (1,5%) učitelj (Grafikon 15). Manjak nastavnih sati ključan je problem nastave *Glazbene kulture* što se odražava i u ovom području.

20. Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta ne provodim zbog:

67 odgovora

Grafikon 15: Razlozi neprovođenja međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta

Sveukupno gledajući, ispitani učitelji predmetne nastave Glazbene kulture i učiteljice razredne nastave u značajnoj mjeri provode međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta, većina to čini najmanje jedanput tjedno koristeći pri tomu različite vrste glazbe. Povezivanje se podjednako provodi u svim razredima i s velikim brojem predmeta, a naglasak je na slušanju, pjevanju i glazbenim igrama/pokretu i plesu uz glazbu. Također, povezivanje se provodi podjednako tijekom svih dijelova nastavnog sata i služi kao motivacija, za bolje razumijevanje sadržaja, sredstvo za opuštanje i sl. U skladu s dobivenim rezultatima, hipoteza H1 koja glasi *Učitelji razredne nastave i učitelji Glazbene kulture provode međupredmetno povezivanje nastave glazbe s ostalim predmetima* je prihvaćena.

Sljedećim anketnim pitanjem započeo je niz od 14 tvrdnji u formi Likertove skale kojima su se htjela doznati mišljenja i stavovi učitelja razredne nastave i učitelja predmetne nastave Glazbene kulture o međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta. Ispitanicima je ponuđeno zaokruživanje jednog od pet ponuđenih stupnjeva

slaganja s navedenom tvrdnjom u anketnom upitniku gdje je 5 označavalo da se u potpunosti slažu s tvrdnjom, 4 da se donekle slažu, 3 je značilo da se niti slažu, niti se ne slažu, 2 da se donekle slažu, a 1 je označavalo da se uopće se ne slažu s navedenom tvrdnjom. Pri analizi i prikazu rezultata svakoj smo tvrdnji izračunali prosječnu vrijednost/aritmetičku sredinu (M) te smo saznali stupanj slaganja s navedenom tvrdnjom. Ispitanici se najviše slažu (M=4,67) s tvrdnjom *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta nastavu čini zanimljivijom*. Stupanj slaganja (M=4,59) s tvrdnjom *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta potiče kreativnost učenika* približan je sa stupnjem slaganja (M=4,53) tvrdnje *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta pozitivno utječe na motivaciju učenika* dok tvrdnja *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta omogućava lakše prenošenje znanja učenicima* također prikazuje visok stupanj slaganja (M=4,47). Tvrdnja *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta učenicima pruža cjelovit pristup nastavnom sadržaju* prikazuje iznadprosječni stupanj slaganja (M=4,43) a tvrdnja *Organiziranje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta ovisi o afinitetu predmetnih učitelja i učenika* aritmetičku sredinu stupnja slaganja M=4,41. Također, veliki broj učitelja slaže se s tvrdnjama *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta moguće je provoditi na mnogo načina* (M=4,4) i *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta doprinosi poboljšanju stjecanja životnih vještina učenika* (M=4,34) te tvrdnjama *Tijekom svog cjeloživotnog obrazovanja i dalje razvijam kompetencije potrebne za provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta* (M=4,22) i *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta smanjuje stres kod učenika* (M=4,1). Nešto manji broj učitelja slaže se s tvrdnjom *Pri provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta ponekad odstupam od uobičajenog metodičkog pristupa nastavi Glazbene kulture* (M=3,85) i tvrdnjom *Međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta skloniji su učenici mlađe dobi* (M=3,4) dok je aritmetička sredina stupnja slaganja M=2,94 dobivena pri analizi tvrdnje *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta vrlo je zahtjevno za izvođenje*. U najmanjoj mjeri (M=2,92) se ispitanici slažu s tvrdnjom *Tijekom studija razvijala/razvijao sam kompetencije potrebne za provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta*. Pozitivno je što su učitelji mišljenja kako međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta pozitivno utječe na motivaciju učenika, čini nastavu zanimljivijom, nije zahtjevno za izvođenje, može se provoditi na različite načine, smanjuje

stres kod učenika, potiče njihovu kreativnost i omogućava lakše prenošenje znanja. Učitelji smatraju kako tijekom studija nisu u dovoljnoj mjeri razvijali kompetencije potrebne za međupredmetno povezivanje, no većina se tijekom cjeloživotnog učenja trudi te kompetencije sustavno razvijati.

Tablica 2: *Mišljenja učitelja o međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta*

TVRDNJE	Broj učitelja koji su zaokružili odgovarajući stupanj slaganja					M
	Uopće se ne slažem	Donekle se ne slažem	Niti se slažem, niti se ne slažem	Donekle se slažem	U potpunosti se slažem	
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta pozitivno utječe na motivaciju učenika.	0	1	7	14	45	4,53
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta nastavu čini zanimljivijom.	0	1	4	11	51	4,67
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta vrlo je zahtjevno za izvođenje.	12	8	25	16	6	2,94
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta moguće je provoditi na mnogo načina.	0	1	11	15	40	4,4
Tijekom studija razvijala/razvijao sam kompetencije potrebne za provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta.	10	15	22	10	10	2,92
Tijekom svog cjeloživotnog obrazovanja i dalje razvijam kompetencije potrebne za provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta.	0	3	12	19	33	4,22
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta učenicima pruža cjelovit pristup nastavnom sadržaju.	0	0	8	22	37	4,43

Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta smanjuje stres kod učenika.	2	4	12	16	33	4,1
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta potiče kreativnost učenika.	0	0	5	17	45	4,59
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta omogućava lakše prenošenje znanja učenicima.	0	1	9	14	43	4,47
Organiziranje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta ovisi o afinitetu predmetnih učitelja i učenika.	0	1	9	18	39	4,41
Međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta skloniji su učenici mlađe dobi.	3	12	22	15	15	3,4
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta doprinosi poboljšanju stjecanja životnih vještina učenika.	0	1	12	17	37	4,34
Pri provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta ponekad odstupam od uobičajenog metodičkog pristupa nastavi Glazbene kulture.	0	5	18	26	18	3,85

Hipoteza H2 koja glasi *Prema mišljenju učitelja međupredmetno povezivanje pozitivno utječe na nastavu i učenike* prihvaćena je jer su učitelji iskazali visok stupanj slaganja s tvrdnjama koje govore o dobrobiti povezivanja nastave glazbe s drugim predmetima za njihove učenike.

4. ZAKLJUČAK

Istraživanjem u okviru ovoga rada koje je provedeno na uzorku od 67 ispitanika u obliku anonimne ankete pokazalo se kako učitelji provode međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta u značajnoj mjeri. Iz prikazanih rezultata možemo zaključiti kako učitelji međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta prvenstveno smatraju kao prednost, kako ono služi boljoj motivaciji kod učenika i nastavu čini zanimljivijom uz pružanje cjelovitog pristupa nastavnom sadržaju. Dobivenom rezultatu svakako odgovara i otvoreni model nastave glazbe koji svakom učitelju dopušta odabir sadržaja na osnovu samostalno izrađenih kriterija.

Aktivnosti *slušanje glazbe i pjevanje te glazbene igre/pokret i ples uz glazbu* su, prema istraživanju, aktivnosti koje učitelji najčešće koriste pri međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta što potvrđuje i povezanost s važećim *Kurikulumom* (MZO, 2019) prema kojem je *slušanje i upoznavanje glazbe* temeljna domena koja je izrazito povezana s domenom *izražavanje glazbom i uz glazbu* kojoj pripadaju *pjevanje i glazbene igre/pokret i ples uz glazbu*.

Uočljivo je kako učitelji nastavu Glazbene kulture najčešće povezuju s nastavnim predmetom *Hrvatski jezik, Tjelesna i zdravstvena kultura, Likovna kultura* i s nastavnim predmetom *Priroda i društvo*. Najmanja učestalost povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta utvrđena je s nastavnim predmetima *Informatika i Vjeronauk*. Istraživanjem saznajemo kako je razlog dobivenih rezultata manjak nastavnih sati te neinformiranost o načinima provođenja.

Prema Deweyu, učenikove urođene osobine predstavljaju potrebu za istraživanjem, druženjem i izražavanjem kroz umjetnost. Skup tih, urođenih osobina utječe na učenikov izbor područja proučavanja te kada tako pristupimo poučavanju u određenom razredu (skupini učenika) stvaramo temelje za integrirano poučavanje i njegovu primjenu (Tomljenović i Novaković, 2012). Suvremeno društvo svojim dolaskom zahtjeva promjenu u načinu na koji učimo i poučavamo. „Neće uvijek postojati prijelaz na stabilno stacionarno stanje kao što to tvrde tradicionalni pristupi. Dakle, potrebni su, poput transdisciplinarnog pristupa, novi alati i obrasci da bi se razumjelo, objasnilo i saznalo kako ponašanje oblikuje dinamiku svijeta. Da bi se ostvario taj zadatak moraju biti uklonjene disciplinarne barijere, a tada će se pojaviti,

kroz prijenos znanja iz jedne u drugu disciplinu, novi načini rješavanja problema“ (Cerovac, 2013: 27). Šulentić Begić (2018) naglašava nužnost dodatnog vremena koje učitelj utroši pri organizaciji integriranog oblika poučavanja te dodaje: „Iako organiziranje timske integrirane nastave zahtijeva od nastavnika dodatne napore, tj. dogovor o temi sata, osmišljavanje aktivnosti sata, tijeka sata, redoslijeda izmjenjivanja aktivnosti, pripremanje nastavnih materijala, dogovor termina realizacije, ... dobitak od takve nastave je neizmjeran. Stoga bi se svaki nastavnik trebao upustiti u organiziranje i realiziranje takve nastave jer ona će se odvijati na obostrano zadovoljstvo, i nastavnika i učenika“ (Šulentić Begić, 2018: 91).

Iako veliki broj ispitanih učitelja razredne nastave i učitelja predmetne nastave Glazbene kulture ostvaruje međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta, smatra se kako će rezultati ovog istraživanja potaknuti ostale učitelje u odgojno-obrazovnom procesu na ostvarivanje korelacije u što većoj mjeri. Također, smatra se kako će rezultati ovog istraživanja, osim na praktično područje primjene, utjecati i na teorijsko istraživanje ovog suvremenog područja u budućnosti.

5. LITERATURA

- An, S., Capraro, M. M. i Tillman, D. A. (2013). Elementary Teachers Integrate Music Activities into Regular Mathematics Lessons: Effects on Students' Mathematical Abilities. *Journal for Learning through the Arts*, 9(1), 1-21. Preuzeto s: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1018326.pdf>, 06.05.2021.
- Andrić, Z. (2000). Integrirana nastava u prirodi i društvu: (u nižim razredima osnovne škole). *Život i škola*, 46(3), 95-102.
- Cerovac, K. (2013). Transdisciplinarni pristup učenju i istraživanju na sveučilištu. *Metodički ogledi*, 20(1), 15-31. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/109485>, 05.05.2021.
- Cosenza, G. (2005). Implications for Music Educators of an Interdisciplinary Curriculum. *International Journal of Education & the Arts*, 6(9), 1-7. Preuzeto s: <http://www.ijea.org/v6n9/v6n9.pdf>, 02.05.2021.
- Huang, Y. E. (2012). *Music integration in the elementary school community: an investigation of integration styles and collaborative modes in Pennsylvania and Taiwan* (Dissertation in Music Education). The Pennsylvania State University. Preuzeto s: https://etda.libraries.psu.edu/files/final_submissions/7671, 17.04.2021.
- Kuna Andrews, S. (2011). *An Examination of the Integration of Traditional Core Content Areas in a Kindergarten Music Classroom: A Music Specialist's Rationale, Understandings, and Perceptions* (Dissertation). Austin: The University of Texas at Austin Preuzeto s: <https://repositories.lib.utexas.edu/bitstream/handle/2152/ETD-UT-2011-05-2845/ANDREWS-DISSERTATION.pdf?sequence=1>, 02.05.2021.
- MZO (2019a). *Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019b). *Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019c). *Kurikulum za nastavni predmet Katolički vjeronauk*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019d). *Kurikulum za nastavni predmet Povijest*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019e). *Kurikulum za nastavni predmet Likovna umjetnost*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

- MZO (2019f). *Kurikulum za nastavni predmet Geografija*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019g). *Kurikulum za nastavni predmet Njemački jezik*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019h). *Kurikulum za nastavni predmet Fizika*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019i). *Kurikulum za nastavni predmet Tjelesna i zdravstvena kultura*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019j). *Kurikulum za nastavni predmet Priroda i društvo*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019k). *Kurikulum za nastavni predmet Biologija*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019l). *Kurikulum za nastavni predmet Engleski jezik*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZO (2019m). *Kurikulum za nastavni predmet Informatika*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- Shuck, C. M. (2005). *Music Integration: Educators' Perceptions of Implementation and Student Achievement in Public School Elementary Education* (Graduate Theses and Dissertation). University of South Florida. Preuzeto s:
<https://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1862&context=etd>, 24.03.2021.
- Snyder, S. (1996). Integrate with integrity: Music across the elementary curriculum. *Counterpoint*, 16-24. Preuzeto s:
<https://amuse.vic.edu.au/images/files/CounterPoint/1996/Integrate%20with%20integrity:%20Music%20across%20the%20curriculum.%20SueSnyder.%201996.pdf>, 20.03.2021.
- Šulentić Begić, J. (2018). Integrirana nastava Glazbene kulture / umjetnosti i Geografije: Tradicijskom glazbom putujemo Hrvatskom. U: Šulentić Begić, J. (ur.), *Suvremeni pristupi nastavi glazbe i izvannastavnim glazbenim aktivnostima u općeobrazovnoj školi*, (str. 77-92). Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Preuzeto s:
<https://www.bib.irb.hr/947952>, 15.03.2021.
- Šulentić Begić, J. (2010). Pjevanje kao izabrana aktivnost otvorenog modela nastave glazbe. U: Vrandečić, T. i Didović, A. (ur.) *Monografija umjetničko-znanstvenih skupova*

2007. - 2009. *Glas i glazbeni instrument u odgoju i obrazovanju* (str. 60-67). Zagreb: Učiteljski fakultet u Zagrebu, Europski centar za napredna i sustavna istraživanja.

Preuzeto s: <https://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=501685>, 16.04.2021.

- Šulentić Begić, J. (2009). Hrvatski nacionalni obrazovni standard i permanentno obrazovanje učitelja glazbe. *Tonovi*, 54, 49-65. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/468998>, 17.04.2021.
- Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2013). Mogućnosti interdisciplinarnog povezivanja nastave glazbe s neglazbenim predmetima. U: Vidulin Orbanić, S. (ur.). *Treći međunarodni simpozij glazbenih pedagoga. Glazbena pedagogija u svjetlu današnjih i budućih promjena* (str. 241-256). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Odjel za glazbu. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/626284>, 07.05.2021.
- Šulentić Begić, J. i Špoljarić, B. (2011). Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta u prva tri razreda osnovne škole. *Napredak – časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 152, 447-462. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/82786>, 10.04.2021.
- Tomljenović, Z. i Novaković, S. (2012). Integrirana nastava – projekt u izbornoj nastavi likovne kulture u osnovnoj školi. *Metodički obzori*, 14(3), 119-134. Preuzeto s: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=117130, 15.04.2021.
- Trškan, D. (2006). Motivacijske tehnike u nastavi. *Povijest u nastavi*, 4-7, 1,19-28. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/24875>, 12.04.2021.
- Vodopić, I. (2019). *Međupredmetno povezivanje glazbene kulture i drugih predmeta u osnovnoj školi*. Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.

Internetski izvori:

- *Erf-est.org*. Preuzeto s: <https://hr.erf-est.org/3105-constructo.html>, 20.4.2021.

6. PRILOZI

6.1. ANKETNI UPITNIK

Poštovana/i,

ovaj anketni upitnik dio je istraživanja kojeg provodim u svrhu izrade svog diplomskog rada kao student prve godine diplomskog studija Glazbene pedagogije na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku.

Cilj ovog istraživanja je utvrditi u kojoj se mjeri provodi međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta u razrednoj i predmetnoj nastavi. Anketni upitnik je anonimn.

Zahvaljujem na suradnji!

ANKETNI UPITNIK

1. Spol:

- a) M
- b) Ž

2. Koliko imate godina? (molim označite)

- a) do 30
- b) 31 do 40
- c) 41 do 50
- d) iznad 50

3. Ukupan broj radnog staža u školi? (molim označite)

- a) do 5
- b) 6 do 15
- c) 16 do 25
- d) više od 25

4. Trenutno radite u školi/školama koje se nalaze u:

- a) ruralnom području
- b) urbanom području
- c) ruralnom i urbanom području

5. Učitelj sam:

- a) razredne nastave
- b) predmetne nastave Glazbene kulture

6. U kojim razredima provodite nastavu u ovoj školskoj godini? *(možete označiti više odgovora)*

- a) prvi
- b) drugi
- c) treći
- d) četvrti
- e) peti
- f) šesti
- g) sedmi
- h) osmi

7. Prosječan broj učenika u razredu je? *(molim označite)*

- a) do 10
- b) 11 do 20
- c) 21 do 30
- d) više od 30

8. Koliko se u slobodno vrijeme aktivno bavite glazbom?

- a) manje od jednog sata tjedno
- b) 1 do 2 sata tjedno

- c) 2 do 4 sata tjedno
- d) više od 4 sata tjedno
- e) ne bavim se aktivno glazbom u slobodno vrijeme

9. Na koji način se aktivno bavite glazbom? *(možete označiti više odgovora)*

- a) sviranjem
- b) pjevanjem
- c) skladanjem
- e) ne bavim se aktivno glazbom
- d) ostalo: _____

10. Provodite li međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta?

- a) DA
- b) NE

11. Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta provodim:

- a) svaki dan
- b) četiri puta tjedno
- c) tri puta tjedno
- d) dva puta tjedno
- e) jedanput tjedno
- f) ne provodim

12. Koju vrstu glazbe koristite pri međupredmetnom povezivanju? *(možete označiti više odgovora)*

- a) popularnu glazbu
- b) narodnu/tradicijsku glazbu

- c) umjetničku glazbu
- d) dječje pjesmice
- e) ne koristim
- d) ostalo: _____

13. U kojem razredu najčešće provodite međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta? *(možete označiti više odgovora)*

- a) prvom
- b) drugom
- c) trećem
- d) četvrtom
- e) petom
- f) šestom
- g) sedmom
- h) osmom
- i) nijednom

14. Koje aktivnosti i sadržaje najčešće koristite pri međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta? *(možete označiti više odgovora)*

- a) slušanje glazbe
- b) pjevanje
- c) sviranje
- d) glazbene igre/pokret i ples uz glazbu
- e) muzikološke sadržaje

e) glazbeno pismo

f) glazbeno stvaralaštvo

h) ne koristim

g) ostalo: _____

15. S kojim predmetima povezujete nastavu Glazbene kulture? *(možete označiti više odgovora)*

a) Hrvatski jezik

b) Matematika

c) Priroda i društvo /Priroda

d) Likovna kultura

e) Tjelesna i zdravstvena kultura

f) Strani jezik

g) Povijest

h) Geografija

i) Vjeronauk

j) Informatika

l) ne povezujem

k) nekim drugim: _____

16. U kojem dijelu sata najčešće provodite li međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta? *(možete zaokružiti više odgovora)*

a) uvodni dio

b) središnji dio

c) završni dio

d) ne provodim

17. U koju svrhu najčešće provodite li međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta? *(možete označiti više odgovora)*

a) kao motivaciju

b) kao najavu novog nastavnog sadržaja

c) kao sredstvo za opuštanje

d) kao sredstvo za bolje razumijevanje nastavnog sadržaja

e) nešto drugo: _____

d) ne provodim

18. Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta provodim u okviru: *(možete označiti više odgovora)*

a) učioničke nastave

b) izvanučioničke nastave

c) redovite nastave

d) projektne nastave

d) nečeg drugog: _____

e) ne provodim međupredmetno povezivanje

19. Pri provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta:

a) uspješno surađujem s kolegicama i kolegama

b) teško ostvarujem suradnju

c) ne moram surađivati jer ju samostalno provodim

d) ne provodim međupredmetno povezivanje

20. Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta ne provodim zbog:

a) nemogućnosti povezivanja sadržaja

b) manjka nastavnih sati

c) neinformiranosti o načinima provođenja

d) nečeg drugog: _____

e) provodim međupredmetno povezivanje

21. Zaokružite u kojem se stupnju slažete sa svakom od dolje navedenih tvrdnji.

5 = u potpunosti se slažem

4 = donekle se slažem

3 = niti se slažem, niti se ne slažem

2 = donekle se ne slažem

1 = uopće se ne slažem

Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta pozitivno utječe na motivaciju učenika.	1 2 3 4 5
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta nastavu čini zanimljivijom.	1 2 3 4 5
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta vrlo je zahtjevno za izvođenje.	1 2 3 4 5
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta moguće je provoditi na mnogo načina.	1 2 3 4 5
Tijekom studija razvijala/razvijao sam kompetencije potrebne za provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta.	1 2 3 4 5
Tijekom svog cjeloživotnog obrazovanja i dalje razvijam kompetencije potrebne za provođenje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i	1 2 3 4 5

drugih predmeta.	
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta učenicima pruža cjelovit pristup nastavnom sadržaju.	1 2 3 4 5
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta smanjuje stres kod učenika.	1 2 3 4 5
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta potiče kreativnost učenika.	1 2 3 4 5
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta omogućava lakše prenošenje znanja učenicima.	1 2 3 4 5
Organiziranje međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta ovisi o afinitetu predmetnih učitelja i učenika.	1 2 3 4 5
Međupredmetnom povezivanju Glazbene kulture i drugih predmeta skloniji su učenici mlađe dobi.	1 2 3 4 5
Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta doprinosi poboljšanju stjecanja životnih vještina učenika.	1 2 3 4 5
Pri provođenju međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta ponekad odstupam od uobičajenog metodičkog pristupa nastavi Glazbene kulture.	1 2 3 4 5

Hvala ☺